

Z vojny proti bolševizmu
(1941 – 1944)
Verše

MARTIN LACKO (ZOST.)

**Z vojny proti boľševizmu
(1941 – 1944)
Verše**

PARTIZÁNSKE
2019

MARTIN LACKO (ZOST.)

Z VOJNY PROTI BOLEŠEVIZMU (1941 – 1944)

VERŠE

Partizánske

2019

© Martin Lacko

© OZ Múzeum ozbrojených zložiek 1939 – 1945

OZ Múzeum ozbrojených zložiek 1939 – 1945

Javorová 451/32

958 01 Partizánske

Zdroj fotografie na obálke: Slovenský národný archív, fond STK

ISBN 978-80-972515-3-6

OBSAH

SLOVO NA CESTU (Martin Lacko)	11
-------------------------------	----

OČAMI BÁSNIKOV

JOZEF VARINSKÝ	ROZLÚČKA MATKY S FRONTOVÝM VOJAKOM	19
JOZEF VARINSKÝ	BOJOVNÍKOM PRAVDY	20
JOZEF VARINSKÝ	NA POCTU ZBRAŇ!	21
JOZEF VARINSKÝ	V KRUHU HRDINOV	22
JOZEF VARINSKÝ	VÍŤAZNÉ RÁNO	23
JOZEF VARINSKÝ	NA KRÍDLA	24
JOZEF VARINSKÝ	VZDUŠNÁ STRÁŽ	25
JOZEF VARINSKÝ	SLOVENSKÝM LETCOM	26
JOZEF VARINSKÝ	LETEC	28
JOZEF VARINSKÝ	VERŠ ODVÁŽNYM BRATOM	29
JOZEF VARINSKÝ	ORLOM SLOVENSKÉHO NEBA	30
JOZEF VARINSKÝ	POZDRAV NA FRONT	31
JOZEF VARINSKÝ	NÁVRAT FRONTOVÉHO VOJAKA	33
JOZEF VARINSKÝ	MŔTVEMU VOJAKOVI	34
JOZEF VARINSKÝ	PO BOJI	35
JOZEF VARINSKÝ	PIESEŇ VÍŤAZNÁ	36
JOZEF VARINSKÝ	HRDINOM OD KAVKAZU	37
JOZEF VARINSKÝ	ROSTOV	38
JOZEF VARINSKÝ	LIST FRONTOVÉHO VOJAKA	39
JOZEF VARINSKÝ	NA VEČNÚ PAMÄŤ	41
JOZEF VARINSKÝ	HRDINSKÉ KRÍDLA	42
JOZEF VARINSKÝ	IN MEMORIAM	43
JOZEF VARINSKÝ	JASLE V ZÁKOPOCH	45
TÓNO JURIGA	VOJAK	47
TÓNO JURIGA	LÍSTOK POĽNEJ POŠTY	48
TÓNO JURIGA	NEDEĽA VO ĽOVE	49
TÓNO JURIGA	KRYMSKÉ ELÉGIE	51
TÓNO JURIGA	KRYMSKÉ SILUETY	52

TÓNO JURIGA	NIE!	54
TÓNO JURIGA	POSLEDNÁ NOC	56
TÓNO JURIGA	NA FRONTE	57
TÓNO JURIGA	VIDINA SKUTOČNÁ	58
TÓNO JURIGA	NOC PO ÚTOKU	59
TÓNO JURIGA	ODVOLÁVAM	61
TÓNO JURIGA	NEDOPÍSANÝ DENNÍK	62
JÁN E. BALÁŽ	OHNIVÝ VZDOR	63
JÁN E. BALÁŽ	SLOVENSKÝ VOJAK	65
JÁN E. BALÁŽ	VERÍM	67
JÁN E. BALÁŽ	PIESEŇ PRI SAMOVARE	69
JÁN E. BALÁŽ	PRED BRÁNOU SMRTI	70
JÁN E. BALÁŽ	MAJOR IVAN FAJNOR	72
JÁN E. BALÁŽ	NA ROZLÚČKU	73
JÁN E. BALÁŽ	MEČ A REČ	75
JÁN E. BALÁŽ	NAŠIM HRDINOM	77
JÁN E. BALÁŽ	POZDRAV DO VLASTI	80
JÁN E. BALÁŽ	VIANOČNÝ POZDRAV S FRONTU	82
JÁN OKÁĽ	DNEŠNÁ MOJA PIESEŇ	84
JÁN OKÁĽ	DEFILÉ	85
JÁN OKÁĽ	VOJNA	86
JÁN OKÁĽ	LIPOVEC	88
JÁN OKÁĽ	NEHNEM SA	90
JÁN OKÁĽ	PRED BOJOM	91
JÁN OKÁĽ	MODLITBA NA FRONTE	92
JÁN OKÁĽ	PRISAHÁM	93
JÁN OKÁĽ	NA POCTU ZBRAŇ!	94
JÁN DORÁNSKY	NÁVRAT	96
JÁN DORÁNSKY	TÍ KAVIARENSKÍ	98
JÁN DORÁNSKY	O MÁLO VIAC	99
JÁN DORÁNSKY	ATRAKCIA	100
JÁN DORÁNSKY	POHOREL	101
JÁN DORÁNSKY	POZDRAV Z KAVKAZU	102
JÁN DORÁNSKY	DEMENTI	104
JÁN DORÁNSKY	VIANOČNÝ POZDRAV VOJAKA	105
RUDOLF DILONG	MESAČNÁ NOC	107

RUDOLF DILONG	V PRVEJ LÍNII	111
RUDOLF DILONG	JAR NA FRONTE	113
RUDOLF DILONG	ČIERNE MORE	114
RUDOLF DILONG	BÁSEŇ Z KRYMU	115
LACO PAŠKA	SEVASTOPOLSKÁ PANORÁMA	117
LACO PAŠKA	POZDRAV RODNEJ ZEME...	119
LACO PAŠKA	VEČER NA RUSKEJ STEPI	120
LACO PAŠKA	VOJACI	122
JÁN MOTULKO	SLOVENSKÝ VOJAK	124
JÁN MOTULKO	PREDJARIE NA FRONTE	125
JÁN MOTULKO	PASCHA 1943	128
JÁN MOTULKO	PADLÝ	130
VLADIMÍR ROLKO	PRED BRÁNOU ROSTOVA	133
VLADIMÍR ROLKO	VOJENSKÁ	135
VLADIMÍR ROLKO	ZÁZNAM NA PERGAMENE	137
ŠTEFAN ŽÁRY	NEZNÁMY VOJAK	139
ŠTEFAN ŽÁRY	BRIEŽDENIE	141
ŠTEFAN ŽÁRY	HORSKÝ PEŠIAK	142
HADRI-DREVENICKÝ	LIST MATKE Z FRONTU	143
HADRI-DREVENICKÝ	MATKIN LIST VOJAKOVI	145
VOJTECH MIHÁLIK	SPOVEĎ VOJAKA	146
VOJTECH MIHÁLIK	SLOVENSKÝ VOJAK	148
JÁN HARANTA	ZA PADLÝM	149
ANDREJ ŽARNOV	SLOVENSKÁ STRÁŽ	150
EMIL B. LUKÁČ	PADLÝM ZA SLOVENSKO	152
GREGOR CÚT	V POCHODE	153
ALOŠ STANKOVSKÝ	NA KOV PRILBY	154
VÍTAZOSLAV HEČKO	VOJAK NA STRÁŽI...	155
RUDO MORIC	PANCIERNIKOM	157
AUTOR NEZNÁMY	NAŠIM HRDINOM	158

RUDOLF DILONG – VOJNA

RUDOLF DILONG	ODCHÁDZAM DO POĽA	161
RUDOLF DILONG	SLOVENSKÝ VOJAK	163

RUDOLF DILONG	VEČER NA FRONTE	165
RUDOLF DILONG	POZDRAV DOMOV	167
RUDOLF DILONG	PADOL HRDINA	168
RUDOLF DILONG	POHREB V POLI	169
RUDOLF DILONG	PALBA PRI GOLODAJEVKE	170
RUDOLF DILONG	MOT. PPL. 21	172
RUDOLF DILONG	POLNOČNÁ NA FRONTE	176
RUDOLF DILONG	SRDCE MATKY	179
RUDOLF DILONG	NA FRONTE NIČ NOVÉHO	181
RUDOLF DILONG	VIANOČNÉ DÁRKY	184
RUDOLF DILONG	POLNÁ POŠTA 6	185
RUDOLF DILONG	ČO ROBÍ VOJAK V PRESTÁVKE	187
RUDOLF DILONG	VOJAK ŠTEFAN MADA	190
RUDOLF DILONG	AZOVSKÉ MORE	192
RUDOLF DILONG	IDYLA	193
RUDOLF DILONG	BALALAJKA	194
RUDOLF DILONG	SLOVENSKÝM HRDINOM	196

Z ARMÁDNEJ TLAČE

J. D.	BOJOVNÍKOVI	201
J. D.	NA BOLŠEVIKOV!	202
J. D.	V BOJI	203
J. D.	CHODÍME, CHODÍME...	204
J. D.	Z DOMOVINY VIETOR VEJE	206
J. D.	PIESEŇ O PUŠKE	208
J. D.	NETEŠ SA BOLŠEVÍK	210
J. D.	FRONT VOLÁ	211
AUTOR NEZNÁMY	SLOVÁCI POCHODUJÚ	212
AUTOR NEZNÁMY	SLOVENSKÍ CHLAPCI	214
AUTOR NEZNÁMY	PRI AZOVSKOM MORI	216
AUTOR NEZNÁMY	POCHOD RÝCHLEJ DIVÍZIE	218
– JEM –	OSEMDESIAT...	220
GUSTO ZÁHORSKÝ	MATKE Z FRONTU	222
VENDELÍN BIELIK	VEČERNÁ SPOMIENKA	223

ELIÁŠ ŠTEFAN	NECH ŽIJE VLASTŇ NAŠA	224
PETRO-HLOHOVSKÝ	OCELOVÁ BUDÚCNOSŤ	225
ANDREJ GAJDOŠ-TORYSAN	SLOVENSKÝ VOJAK	227
JOZEF SAKALA	AZOV	228
KAROL HRALA	BROMZÁVOD...	229
JULO D. KOŠICKÝ	MESTO S VRANAMI	231
I. B. RAK	POZDRAV VLASTI	232
JÁN BARNÁŠ	JA BUDEM VÍŤAZOM!	234
J. AGÁT	SLOVENSKÁ MAŤ	235
JÚLIUS MACKO	VRÁTIL SOM SA	236
PETER KLAČAN	KAMARÁT HRDINA	237
V. LACHKOVIČ	NA DUŠIČKY	238
PAVOL KADLEČÍK	PAMIATKE ZOSNULÝCH	240
ŠTEFAN BULIŠ	SPI SLADKO, KAMARÁT, VÍŤAZSTVO JE NAŠE!	242
FRANTIŠEK CITOVSÝ	HROB VOJAKA	243
ZLATICA VINCÚROVÁ (SOLIVAJSOVÁ)	V ČAKANÍ	244

SLOVO NA CESTU

Lipovec, Golodajevka, Rostov, Geničesk, Džankoj, Bromzavod... Názvy lokalít, ktoré dnešnému Slovákovi prakticky nič nevrvia. Pre generáciu ich starých či prastarých otcov to však boli názvy, ktoré nezabudli, kým žili. Spájali sa totiž s druhou svetovou vojnou, do ktorej ich osud nemilosrdne hodil.

Slovensko, ako súčasť Československa a strednej Európy, sa po Mníchovskej dohode v roku 1938 a čachroch vtedajších európskych koloniálnych mocností, ocitlo v mocenskej sfére Nemecka. Presne tak, ako za prvej svetovej vojny. (A presne tak, ako aj dnes – *pozn. aut.*).

Po rozpade Česko-Slovenska v marci 1939 si Slováci vytvorili – pod ochranou Nemecka – vlastný štát, čím sa vyhli osudu okupácie, ktorá postihla väčšinu ich susedov – Rusínov, Čechov či Poliakov. Jedným z najpodstatnejších atribútov štátu sú jeho ozbrojené zložky. Tie si Slováci museli vybudovať v nepriaznivých podmienkach a vo veľmi krátkom čase. Za niekoľko mesiacov sa im podarilo vybudovať plnohodnotné ozbrojené sily – armádu, žandárstvo, finančnú stráž. Svoju bojaschopnosť i bojovú morálku mladučká armáda preukázala už v prvom bojovom konflikte – s maďarskou armádou v marci 1939, ako aj o pár mesiacov nato vo vojne s Poľskom v septembri 1939, v ktorej mladá SR bojovala nielen o svoje severné hranice, ale aj o vlastné existenčné udržanie.

Najväčšia skúška však Slovákov čakala v roku 1941, po vypuknutí nemecko-sovietskej vojny. Pôvodne plánovaná „blesková“ vojna sa nemeckým stratégom zmenila na nočnú moru, na najkrvavejšie bojisko dovtedajšej vojnovéj histórie.

Ako malý spojenec sa tejto vojny musela zúčastniť aj Slovenská republika. K „úzkej spolupráci“ s Nemeckom v oblasti zahraničnej a vojenskej politiky sa totiž zaviazala už pri svojom zrode. Slovenská bojová účasť sa od 24. júna 1941 koncentrovala spočiatku v Rýchlej skupine (brigáde), ktorá postupovala ako súčasť nemeckej 17. armá-

dy a skupiny armád Juh, v smere približne Medzilaborce – Sanok – Lvov – Vinnica.

V auguste 1941 sa napokon sformovali dve divízie – Rýchla a Zaisťovacia divízia. Motorizovaná Rýchla divízia postupovala, spolu s nemeckými jednotkami, južným smerom do vnútrozemia ZSSR. Jej bojovou trasou bola línia Lvov – Tarnopol – Proskurov (dnes Chmeľnický) – Biela Cerkev – Kremenčug – Dnepropetrovsk – Záporožie – Mariupol – Rostov na Done – Krasnodar na Kaukaze. Po stalingradskej porážke ustupovala cez Kerčskú úžinu na Krymský polostrov a odtiaľ cez južnú Ukrajinu, dnešné Moldavsko, Rumunsko a Maďarsko. Pri Balatonskom jazere sa púť slovenskej 1. technickej divízie skončila, keď jej tritisíc príslušníkov padlo do sovietskeho zajatia.

Druhá divízia, Zaisťovacia, plnila zabezpečovacie a strážne úlohy v okupovanom vnútrozemí severnej Ukrajiny a južného Bieloruska.

V priebehu dvadsiatich piatich rokov sa tak Slováci v uniformách znova ocitli na širokých pláňach Haliče, Ukrajiny i južného Ruska až po Kaukaz. Na rozdiel od generácie ich otcov, ktorí ako rakúsko-uhorskí vojaci v zákopoch východného frontu trávili celé roky, bol k ich synom, slovenským vojakom, osud milostivejší. Predovšetkým vojaci ročníkov 1917 – 1922 strávili v uniformách oveľa kratší čas a mali lepšie podmienky než ich otcovia. Bol to okrem iného dôsledok nielen prirodzeného vývoja a poučení z prvej vojny, ale aj dôsledok existencie vlastného štátu – Slovenskej republiky. Jej najvyšší armádny veliteľ, prezident Tiso, sa totiž držal hesla: „Synov som dal, otcov nedám“, čo v praxi značilo, že (spravidla) na východný front rukovali len tí vojaci v prezenčnej službe, ktorí ešte nemali deti, a aj tí podliehali striedaniu.

Slováci v druhej svetovej vojne už neboli anonymnými príslušníkmi mnohonárodnostnej habsburskej monarchie s veliacou rečou nemčinou. Boli súčasťou vlastnej, národnej armády, v slovenských uniformách, pod slovenským dvojkřížom.

Nútené vojnové nasadenie a s ním spojené vojnové prežitky nie sú v európskych (ani v slovenských) dejinách ničím výnimočným.

Výnimočným však bolo postihovanie jej účastníkov a skresľovanie obrazu tejto vojny po jej skončení.

Slovenskí vojaci nielenže nemohli o svojich skúsenostiach verejne hovoriť, ale mnohí boli za svoju vojenskú účasť postihovaní, ba i prenasledovaní či súdení. Samotná príslušnosť k ozbrojeným zločkám – do ktorých sa dostali na základe povolávacieho rozkazu – im bola po zvyšok života „kádrovou vadou“.

Po skončení vojny a návrate Československa v roku 1945 boli všetkým raneným, zmrzačeným, invalidom či rodinám obetí odobraté akékoľvek sociálne dávky a podpory. Len za to, že mladí muži – tak ako nespočetné generácie ich predkov – poslúchli zákon a bojovali za svoju vlasť.

Vrcholom cynizmu československého štátu bolo, že na pomníky či pamätné tabule sa nesmeli uvádzať mená obetí zo slovenských ozbrojených zločiek. Mladí, dvadsaťroční vojaci spáchali totiž – z hľadiska československého štátu – dva smrteľné hriechy, ktoré im nemohli byť odpustené: bojovali na strane Slovenskej republiky a bojovali proti boľševickému Sovietskemu zväzu, ktorý sa v roku 1945 stal nekritizovateľným vzorom. Skúsenosti a zážitky stotisíc členov príslušníkov národa jednoducho prestali jestvovať. To generácie ich otcov a starých otcov nezažili. Oni mohli slobodne rozprávať svoje nekonečné historky z bojov v Haliči, Rusku či na Piave v Taliansku. Nikoho ani nenapadlo, aby ich špehoval, trestal, pokutoval, nedajbože prenasledoval či dokonca vešal len za to, že bojovali na strane, ktorá veľkú vojnu prehrala.

Bývalí účastníci vojny, aby v násilne obnovenom Československu prežili, mlčali. Neraz tak ani najbližší príbuzní nevedeli, že otec či dedo bol nasadený v protisovietskej vojne či proti komunistickým partizánom. Mnohí bývalí veteráni, aby získali výhody, začali si vymýšľať, prikrášľovať si. Rodili sa legendy o ich údajnej odbojovej činnosti, o láske k ZSSR a partizánom. Klamali štát, ktorý poskytoval – a podnes poskytuje – materiálne a spoločenské výhody a úctu len tým veteránom, čo sa zúčastnili československého odboja. Nie slovenským vojakom. Ba súčasná Slovenská republika sa nezaujíma ani

len o hroby svojich padlých vojakov z rokov 1941 – 1944 na Ukrajine, čo nemá v kultúrnom a civilizovanom svete obdoby...

Takmer polstoročie života v lži, strachu a pretváрке malo pre spoločnosť ďalekosiahle a trvalé morálne následky. Priam geneticky poznačilo náš národ. Ľudia sa naučili, že výhodnejšie pre nich je klamať, vymýšľať si, prispôbovať sa aktuálnej situácii, než hovoriť pravdu, než zaujať čestný, priamočiary prístup k veci – a tým aj k našim dejinám. Dôsledkom je aj to, že ľudia odmietajú počúvať pravdu, sú k nej ľahostajní, nezaujímajú sa o ňu alebo ju relativizujú a spochybňujú.

Vážny historik môže konštatovať, že Slováci na východnom fronte obstáli. Skutočne sa nemajú za čo hanbiť. Ostali totiž ľuďmi. A ako ľudia sa správali aj k obyvateľom obsadeného územia. Príkladom je aj mestečko Lipovec, ktorého obyvatelia – aj v časoch najtuhšieho stalinizmu – uchovali veľký pomník s rovnoramenným dvojkrížom týčiaci sa nad hrobmi vojakov oficiálne okupačnej armády...

Povedané biblicky, vojaci dali Bohu, čo bolo Božie, aj štátu, čo požadoval štát, no pritom si nezašpinili vlastný štít...

Dnes sa do tejto – nútene zabudnutej – etapy slovenských vojenských dejín vraciame. A to nevšedným spôsobom – zbierkami veršov.

Pri spätnom pohľade udivuje množstvo i rozsah básní, aké slovenskí básnici („profesionálni“ i „amatérski“) na tému východného frontu a slovenskej účasti v ňom vyprodukovali, ale aj hĺbka ich úprimnosti.

Nachádzame ich roztrúsené v dobových armádnych časopisoch (Slovenské vojsko, Slovenský vojak, Stráž vlasti, Kalendár Stráže vlasti a i.), vo vydaných zbierkach niektorých básnikov, v exilových časopisoch a periodikách, v súkromných denníkoch a pozostalostiach vojakov, ale aj inde. Systematickejšie boli posiaľ niektoré z vojenských básní zhromaždené iba v antológii „Duch a zbraň“, pod redakciou básnika Antona Prídavka, ktoré vydalo ministerstvo národnej obrany v roku 1944.

My sme sa zamerali iba na básne, ktoré súvisia s východným frontom a účasťou Slovákov v protisovietskej (protibolševickej) vojne.

Publikáciu tvoria tri časti.

V prvom rade sú to diela tých básnikov, ktorí boli verejne známi, či už mali na sebe v čase vojny oblečenú vojenskú uniformu alebo nie.

Druhú časť tvorí prepis jedinej básnickej zbierky, ktorej všetky básne sa týkali východného frontu – Vojna (1942), od Rudolfa Dilonga. (Jeden z jej originálnych výtlačkov sa, pre zaujímavosť, na Bibliotéke v novembri 2019 predal za 350 eur...)

V tretej časti sú zachytené básne prevažne neprofesionálnych, amatérskych básnikov, neznámych, tiež presne nezistených či anonymných autorov, ktorých dielka boli publikované v dobovej armádnej tlači.

Námetmi básní sú nielen bojové scény, vojnové útrapy, hrôzy vojny, obeť na životoch, osobné a spoločenské dôsledky vojny a podobne, ale aj rodinné putá, rôzne lásky, známosti a pod. Niektoré básne sú venované konkrétnym ľuďom (vojak Štefan Mada, podplukovník Karol Wildner – pôvodne dôstojník Rýchlej divízie, od roku 1944 príslušník nemeckých ozbrojených síl –, tragicky zahynuvší elitný pilot Letky 13 Jozef Drlička z Piešťan alebo major jazdecka Ivan Fajnor – mimoriadne obľúbený človek a dôstojník s najvyššou hodnosťou, ktorý zahynul v rámci Zaisťovacej divízie 31. decembra 1942). V básni In Memoriam zloženej Jozefom Varinským sa zas preplietajú smútok nad smrťou kamaráta s tragickosťou vlastného osudu vyhnanca... V zozname autorov nachádzame aj jednu ženu – autorkou básne z roku 1943 je neskôršia známa poetka Zlatica Solivajsová, rodená Vincúrová. Tá v básni z roku 1943 prejavila smútok nad bratom Jozefom, pilotom Letky 13, ktorý ostal nezvestný na Kaukaze...

Opakujúcim sa motívom sú napr. pohnuté chvíle bitky pri Lipovci (Vinnická oblasť), kde 22. júla 1941 zahynulo 75 našich vojakov a kde neskôr vyrástol najväčší ústredný cintorín slovenskej armády v ZSSR s vyše tristo pochovanými. Alebo naopak hrdinské momenty Rýchlej divízie, keď sa tejto koncom júla 1942 podarilo dobyť bránu ku Kaukazu, Rostov na Done, obsadiť časť tohto významného

mesta ešte pred nemeckými jednotkami. Iné básne zas prezrádzajú nadšenie z existencie a výkonov slovenského letectva a jeho letcov. Báseň Jána Doránskeho reaguje aj na lživú propagandu Benešovej vlády z Londýna.

Pokiaľ ide o mená autorov, tam, kde boli uvedené s armádnymi hodnosťami, sme tieto ponechali, inak sme nechávali iba občiansku podobu.

Možno krátko spomenúť aj neskoršie osudy básnikov zo zbierky.

Najplodnejší Rudolf Dilong, františkán, ktorý pôsobil ako poľný kurát slovenskej armády pri Rýchlej divízii, musel zo Slovenska utekať už pred príchodom sovietskych vojsk, v roku 1945.

Podobne ďalší plodní autori Jozef Varinský a Ján Doránsky. Počas SR obaja pracovali na kultúrnom a propagačnom oddelení ministerstva národnej obrany a v roku 1945 im išlo doslova o život. Boli nútení odísť do exilu, pričom nikdy sa nemohli vrátiť. Doránsky zomrel v Kanade, Varinský až v ďalekej Argentíne.

Evanjelický farár Vladimír Rolko bol za svoju publicistickú – a básnickú – tvorbu zo Slovenskej republiky po prechode frontu uväznený a o rok nato odsúdený na osem rokov žalára, ktoré si aj musel odsedieť...

Tóna Jurigu pred trestom zachránila pravdepodobne len ťažká choroba a predčasná smrť (1918 – 1946). Umrel tak mladý, nádejný básnik – slovenský Wolker.

Niektorí z ďalších autorov, ktorých tvorba v prospech Slovenskej republiky nebola až tak výrazná, sa obnovenému Československu aj s jeho červeným režimom viac alebo menej prispôbili. Niektorí sa prikrčili, pretvarovali, niektorí kolaborovali aktívne, nad rámec... Nejedni si však musel prejsť trnistú cestu – ako umeleckú, tak aj osobnú...

Naša vojnová história nie je zachytená len v cintorínoch, múzeách, pietnych miestach či v literatúre, ale aj v básňach. Majme to, prosím, na pamäti...

PhDr. Martin Lacko, PhD.

OČAMI BÁSNIKOV

POR. LET.* JOZEF VARINSKÝ

ROZLÚČKA MATKY S FRONTOVÝM VOJAKOM

.....

Chod' s Bohom, syn môj beľavý,
veď viem, že vlasť ťa volá,
keď berú mi ťa diaľavy,
staňže sa božia vôľa.
Vráť sa mi zdravý po boji,
zpäť, kde ťa matka čaká –
alebo štít tvoj na chvoji,
čo čelil zlobe draka.

Značím ti krížik na čele,
ten víťazí nad svetom,
tú vieru v diaľky sotmelé
si odnes týmto letom.
A modlievaj sa ku Bohu,
modlitbou detských rokov,
tak splníš ťažkú úlohu,
keď pôjdeš do útokov. –
Chod' s Bohom, syn môj beľavý,
veď viem, že vlasť ťa volá,
keď berú mi ťa diaľavy,
staňže sa božia vôľa.

Zdroj: Slovenský vojak, roč. II, č. 113, 3. september 1942, s. 3.

.....
* Poručík letectva

JOZEF VARINSKÝ

BOJOVNÍKOM PRAVDY

.....

Ohnivým plápolom iskria sa meče,
Duch žije dvojnásob, keď hrmí boj,
Otrokár v úteku záhubu vlečie,
Pre ciele posvätné hovorí zbroj,
Pre slávu národa chopiť sa zbrane,
V krvavých kúpeľoch zvečniť si česť,
Od tichých úhorov odtrhnúť dlane,
Boj tvrdý k víťazstvu viesť,
Idylu podstienkov kopaníci bielych
Zameniť za drsných zákopov rad,
V nich dušu prekúziť do činov smelých,
Tam, kde meč po boku a kamarát –
Lejárom ocele v ústreť sa dívať,
Vždy v bielej príprave k útoku hor',
Keď prídu návraty v pokoje hôr,
To vám je určené, vojaci Pravdy,
ten symbol, čo slieta s najvyšších ríš,
príkaz vám donáša slovenskej zeme:
– Čestne niesť k víťazstvu dvojité kríž!

Zdroj: Kalendár Stráže vlasti na rok 1944, s. 154.

JOZEF VARINSKÝ

NA POCTU ZBRAŇ!
(PADLÝM HRDINOM)

.....

Vám slzy nepatria, vy slzy nechcete
len kytku spomienok na tento deň
Tvrdí ste odišli – a tvrdí driemete
v ďalekých oltároch svoj večný sen.

Rozkaz je železný a vy štít nesiete –
kvetnatý, cez veky budete niesť
Táto krv slovenská už zvoní po svete
vojaci Pribinu, na večnú česť!

Kládli ste odvahu na hlavni pás
Clivota a úzkosť, tá ku vám nesiaha
krv sa už ponúkla na slávny čas!

Táto krv hrdinov keď národ zavolá,
môže biť zloby hrom so všetkých strán!
Do šíku nastúpi meč, prilba a vôľa:
snu mŕtvych hrdinov – Na poctu zbraň!

Zdroj: VARINSKÝ, Jozef: Kroky pod zástavou. Verše. Bratislava 1943, s. 17.

Tiež Slovenský vojak, roč. III, č. 102, 28. 7. 1943, s. 3. Tu s podnadpisom

„Hrdinom od Lipovca z 22. VII. 1941“.

JOZEF VARINSKÝ

V KRUHU HRDINOV

.....
(Východný front, október 1942)

Prečítal som tie krvavé vety –
v nich každý z vás vlast' obeťou svätí,
Vôľa, smelosť, v boja tvrdej fáze,
hrdinovia naši na Kaukaze.

Veď je cťou, priblížiť sa kruhu,
čo z ocele spriada krásnu dúhu,
v bezpeč' tichú ponad domovinou,
na dar skromný, na dar od hrdinov.

Tieto vety čítať budú veky,
až schladnú raz do pokojnej rieky.
Kvety jarné zabľčia do krovia
– nájdú si vás – naši hrdinovia.

A vy, mŕtvi, pre vlast' svoju milú
semenom ste vzácnym pre posilu –
žehnáte jej s výšin Nekonečna,
Vďakou buď vám – pamäť vaša večná.

Zdroj: Slovenský vojak, roč. II, č. 116, 13. október 1942, s. 3.

JOZEF VARINSKÝ

VÍŤAZNÉ RÁNO

.....

Už palmu víťaznú v lúčoch tohto Rána,
chystajú ti k sláve, Pravda ubíjaná,
už padla opona mnohoročnej drámy,
počína i Život, národ pod Tatrami!

Už pustnú žaláre, krv podlieva líce,
už pohoda tiahne v biele kopanice
a Poľana ľúba verné svoje deti
pod vatrou, čo zasa doširoka svieti!

Už palmu víťaznú v lúčoch tohto Rána
syn jej zbožne nesie v tiché chrámy Pána,
kde s ním rúk tisíce k modlitbe sa složí,
vdakou vrúcnu, tichou, že prišiel hlas boží –
A na grúňoch úhor pod pluhy sa núka –
hej, už gazda tiahne, chasa zaujúka –
až sa bralá strasú týmto novým Ránom,
– bo Slovák už večne bude svojím pánom!

Zdroj: VARINSKÝ, Jozef: Orli víťazní. Verše. Bratislava 1941, s. 17.

JOZEF VARINSKÝ

NA KRÍDLA
(LETCOM SLOVENSKEJ ARMÁDY)

.....

Jazdci vzdušných paríp, vy oblační hosti,
Na krídlach sa vzneste v nebies vysokosti,
Na orlov sa zmeňte v behu vrtúl' dravom,
Obtočte si čelá slnka zlatohlavom!

Prineste nám pieseň zpod belasej sféry,
V nej nás obdarujte vierou svojej viery,
V nej sblížte nám krásu, čo vám šepcú hory,
V nej prezradte túžbu, čo vám v dušiach horí!

Veď viete i nám brať s ramien všedne bremä –
Píšte na oblaky krásu tejto zeme,
Píšte o zábleskoch tohto nášho Rána,
V ktorých skvie sa zem tá milovaná...!

Len ľeťte rýchlejšie než orol letí na lup,
Nad pokojom nedieľ, nad idylou chalúp –
No, keď čas rozkáže, hor' sa v boj nad nivy,
za života bratov údel spravodlivý!

Zdroj: Kalendár Stráže vlasti na rok 1944, s. 137.

Tiež VARINSKÝ, Jozef: Orli víťazní. Verše. Bratislava 1941, s. 14.

JOZEF VARINSKÝ

VZDUŠNÁ STRÁŽ

.....

Ty túžby orla i zrak jeho máš,
junač slovenská, vzdušná naša stráž,
hej, smetieš škodcov smrti do lona,
kto ťa v smelosti, sile prekoná?!
Kto zvoliť vie si krajší žitia cieľ,
kto tvoje túžby prevýšiť by chcel,
ten musí nosiť v hrudi tvrdý kov,
ten musí zdolať výšky oblakov!!

Nik nevie ľúbiť ako ľúbiš ty
ten rod svoj drahý, vekmi dobitý –
preň žiješ i mrieš mlčky, oddane,
keď osud zvolá hrmné: „Do zbrane.“
Sbohom dáš matke v nežnom pocene
a smele letíš v daždi z ocele!!

Hej, len ty, len ty vieš sa opájať
krásou, ňou skvie sa
zem pod tebou rodná – tvoja mať –
Nuž, chráň nám Tatry, Nitru, Hron a Váh,
leť, sprevádzaná matka v modlitbách,
leť s vierou v srdci, že vždy zvíťazíš
v boji za národ, za slovenský kríž!!

Zdroj: Kalendár HSLS na rok 1945, s. 110.

JOZEF VARINSKÝ

SLOVENSKÝM LETCOM

.....

Životnosť rodnej hrudy horí vám v mladom líci,
vzdušného mora nášho odvážni námorníci,
nezlomnosť tvrdej skaly vo vašich krídlach drieme,
sídli vám v očiach smelých, v nich vám ju horieť zrieme.

Plávate hrdo vzduchom, rytieri tohto času,
v pozdrav vám devy kynú, čo húsky biele pasú,
hrdí ste, mocní orli, na matkin skromný rubáš,
že brat pod vami orie, že otec drevorubač –
Zrak váš vo víre vrtúl, čo mračno dravo kmáše,
tušíte v hymne vetra matkine otčenáše –
snád v komôrke sa bielej modlitbou v súmrak hrúži,
za syna, čo vo výškach národu svojmu slúži –
Len závidieť vám možno svet krajší, mocný, iný –
zelené lúky, polia, koberce oziminy,
i jarom zapálené jablone, hložia kríky
skladáte v dušiach obraz, v nádheru mozaiky
a tento obraz luzný večne vám v mysli tanie,
preniká kúzlom piesne motorov burácanie –
Jemne, ako hvizd drozda púpenca o kališky –
zvoní na cesty vzdušné, stúpa k vám v priepasť výšky,
zvoní na dvere chalúp, úžľabia, strmé lazy,
že kto tu chcel by vtrhnúť – na prázdnosť nenarazí!
že je tu hradba vzdušná, čo chráni Tatier bralá,
čo drápom orlím supov v hlbokú priepasť zväľa,

že je tu junač smelá, čo stráži tichosť polí,
čo príchod votrelcovi sem nikdy nedovolí!

Zdroj: VARINSKÝ, Jozef: Orli víťazní. Verše. Bratislava 1941, s. 15 – 16.

JOZEF VARINSKÝ

LETEC

• • • • •

Srdce na perutiach – a druhé na zemi.
Ťarcha pút pozemských, ťarcha pút oblačných –
len jedno zapálím a druhé zmrzne mi,
pre jasmín voňavý, čo svieži nosím v nich.

Že príliš snivým som? To oblak sivý je.
Že prečo bytie hnať márnivo do letu?
Pod tlakom pozemským túžba mrie, nežije,
bo duša chorie mi bez krídel rozletu.

Tak sejem s výšiny ideál nových ciest.
Do jazier smelosti začieram veslami.
Tú túžbu – na krídlach sférami dušu niesť,
do krajov rozsýpam živými heslami.

A všetko jediným prúdom je prameňa:
rodákom ponúknuť ideál nových ciest,
Bo moje krúženie tú vetu znamená:
s dvojkrížom na krídlach česť rodu výškou niesť!

Zdroj: VARINSKÝ, Jozef: Orli víťazní. Verše. Bratislava 1941, s. 28.

JOZEF VARINSKÝ

VERŠ ODVÁŽNYM BRATOM

.....

Veľa sa krás duše chytá,
z mnohých lúk mám farieb skielka,
od mnohých vôň duša spítá,
srdce hriala mnohá znelka.

Veľa tieňov stretám v poli,
čo sa mi k nim oči tratia,
čo ma pre ne srdce bolí,
že už sa viac nenavrátia.

Ale najviac jedna pieseň
strhla ma do krútňav plesu
– pieseň krídel, čo vás, letci,
šírou hĺbkou vzduchom nesú!

More vzdušné a v ňom kruhy.
A v nich srdce rozjasané.
Okrem vás mi nikto druhý
toľko krásy nedá v dlane!

Zdroj: VARINSKÝ, Jozef: Orli víťazní. Verše. Bratislava 1941, s. 28.

JOZEF VARINSKÝ

ORLOM SLOVENSKÉHO NEBA

.....

Vzniesli ste sa smelo na kovových krídlach,
keď sa k žitiu vzkriesil bitý národ náš
pod slovenským nebom, v nadoblačných sídlach
postavili ste mu mocnú vzdušnú stráž!

Postavili ste mu oceľové roje
ako nerozborný, jednoliaty šík,
ktorým Slovač hrdo chrániť bude svoje,
aby tiché kúty nerušil jej nik,
aby havran čierny zlostným svojím skokom
nikdy nepošpinil krásu rodných hrúd,
aby v Tatier tóni voľným plynul tokom
žitia slovenského nerušený prúd!

Postavili ste sa tým odvážnym letom
na ochranu mocnú bielych kopaníc,
panenskej tej zemi v žertvovaní svätom
prevždy smelo chrániť krásu nežných líc!
A tak Boh sám žehná smeľej vašej krúžbe,
nad idylou chalúp, kde sám býva rád –
preto horúcich síl pridá vašej túžbe
zo všetkých nás zem tú najviac milovať!

Zdroj: VARINSKÝ, Jozef: Orli víťazní. Verše. Bratislava 1941, s. 5.

JOZEF VARINSKÝ

POZDRAV NA FRONT

.....

Tu jeseň už maliarovým krokom
farieb dúhy nesie na palette,
a tichý sad, humná za potokom
zapriadly sa v nežnom babom lete,
úsmev matiek vždy je taký istý,
a spev dievčat v jase slnka šumný,
s harmonikou kráča večer hmlistý
posedieť pri vatre na záhumní
A vždy pritom spomenie sa s iným,
že tam v diaľke orlov krdeľ lieta,
čo na čele s bozkom materiným
pošli v boj do ďalekého sveta,
čo v hrmote ocelevej zbroje
v útokoch sa do oblakov tratia,
a raz, hrdí, s vencom vonnej chvoje
vítazne sa v domovinu vrátia...
Úsmev matiek bude taký istý
a spev dievčat prudkým šťastím šumný,
s harmonikou pôjde večer čistý
zvítať vás pri varte na záhumní!
A splní sa to, čo myseľ púta:
to bude po boji, tuhom, divom,

...

meče oprieť v izbietkach do kúta
a ďal strážiť vlasť v azure sivom!

Zdroj: VARINSKÝ, Jozef: Orli víťazní. Verše. Bratislava 1941, s. 20 – 21.

JOZEF VARINSKÝ

NÁVRAT FRONTOVÉHO VOJAKA

.....

Do ticha hôr vchádzam k tváram zmeny
vo velebe už sa rozodnieva
po splnení puška na rameni
hymnus Tatier tichúčko mi spieva

Pre orbu si nesiem tvrdosť frontu
tak uvítam škovránka nad hlavou
zrakom žehnám nášmu horizontu
a popod ním syna s hlávkou plavou –

Do ticha hôr vchádzam premenený
a duša, prv tvrdá, nehou túži –
so spevom a s puškou na rameni
púšťam život do záhrady ruží

Zdroj: VARINSKÝ, Jozef: Kroky pod zástavou. Verše. Bratislava 1943, s. 18.

JOZEF VARINSKÝ

MŔTVEMU VOJAKOVI

.....

Ktože takú lásku cítil k salašom
kto to vo tmách zloby svietil lampášom
kto to chránil veslom od prekliatych zón
otrokárom vo tmách hrozil železom
Tá obeta krvi bola semenom
liaľ si ju do kozmu v čase stemnenom
pre úsvity ranné pokoj skutok čnosť
pre farbistých vidín krásnu skutočnosť

V týchto nových ružiach čuj kráčať svoj rod
už svet obzerá sa zďiaľky na pochod
už tu defilujú grúne dediny
už dostaly tvary tvoje vidiny
A preto máš isto tichý ľahký sen
V ňom vidíš jas rána stekať na pieseň
i v alejach kvetov kráčať hrdý rod
čo si túžby dávne spriadol na pochod

Zdroj: VARINSKÝ, Jozef: Kroky pod zástavou. Verše. Bratislava 1943, s. 19.

JOZEF VARINSKÝ

PO BOJI

• • • • •

Tichosť, sťa detský sen, snáša sa na čelá,
granáty slnečné tu chvíle hodia ti –
pod víčka vchádza hra rodného pastela.
Tak ležíš, pokojom, tichosťou odliaty –

Mŕtvy je gulomet, to už je kraj iný,
pre oči, čo striehly oceľou v zákope.
Už to tu nie je front – ďaleké krajiny
vršia ti dúhami spomienky na kope.

A chlapci v driemotách stavajú oltáre.
Pravicou ustatou kvet kladú do vázy –
Už duša na krídlach letí na chotáre
sťa túžba pútnika k čerstvоте оázy –

Ticho, sťa detský sen, sadlo si na čelá.
Tie chvíle spomienky do duše hodia ti –
A vlasť sa rozteká farbami pastela.
Tak ležíš, bojovník, pokojom odiaty –

Zdroj: VARINSKÝ, Jozef: Kroky pod zástavou. Verše. Bratislava 1943, s. 20.

JOZEF VARINSKÝ

PIESEŇ VÍŤAZNÁ
(VÍŤAZOM PRI ROSTOVE)

.....

Čas dozrieva, čas je tvrdým bojom –
bije na zvon, hýbe mŕtvym strojom
a vojak je ocelový tvor.

Keď čas udrie do železa – horí
vás len hŕstka do útoku stačí,
bo váš meč, ten cestu krvi značí,
v borbe pravdy v dialnych krajinách
píše state slávy v dejinách –
Čuješ, svete, vojsko Tatier hrdé
kráča frontom húževnaté, tvrdé
do útoku s vôľou zaťatou
až k víťazstvu v daždi granátov.

Čas dozrieva, čas dnes cvendží kovom –
frontom kráča vojsko Pribinovo,
o víťazstve ocelové vety
píšu jeho pušky, guľomety.

Čas začne ver' raz aj pieseň druhú –
pre tú pieseň v ocelovom kruhu
pre tú pravdu vojsko Pribinovo
prikladá meč na víťazné slovo!

Zdroj: Slovenský vojak, roč. II, č. 103, 30. júl 1942, s. 3.

POR. LET. JOZEF VARINSKÝ

HRDINOM OD KAUKAZU

.....

Neprestajná pieseň – to sú vaše kroky.
Až po Kaukaz cesta od Tatier sa hadí –
keby zmnožily sa gúľ ohnivých toky,
vám už túto cestu nikto nezahradí.

Čo je to za sila, čo do víru vháňa
vás, pltníkov tichých, od pokojnej plavby?
táto cesta tu, je vôľou vyrúbaná,
pre časy, čo prídu, plné hojnej stavby.

Vo vás je tá sila, čo vyháňa klasy
v Angelusa tónoch na otcovskom poli,
čo na signál vojny šablú smelo tasí
pre líniu bojov v húževnatej vôli.

Raz po tejto ceste kráčať budú veky,
kde dnes vašou šablou šíri ruka skazu –
oživenú vďaku dá vám vánok mäkký,
– za víťaznú cestu z Tatier ku Kaukazu.

Zdroj: Slovenský vojak, roč. II, 11. september 1942, s. 4.

POR. LET. JOZEF VARINSKÝ

ROSTOV

• • • • •

Tu musia dnes blčať po pahorkoch vatry –
sedmorakou farbou nedeľňajšie kroje –
vám, vojaci Tatier, na meč veniec patrí,
za šírenie slávy, za hrdinské boje –
Už prestaňte vzdychať, že nás je tu málo,
už kuvika pieseň tvrdá oceľ ničí –
tisícročné fatum tu sa dolámalo,
vpred, rovnakým krokom, národ holubičí –

Chlapské vaše vety už duch vekov dvíha,
celý svet ich číta nad plameňmi frontu –
ak tu bola platnou histórie kniha,
váš meč priblížil jej diaľky horizontu –
Húževnatý boj váš, mocný hrmot tanku,
tamvon nepriateľa, tu zdrapy hmiel' ničí –
na priestory kreslí, otriasa zo spánku
rozkazom na pochod pre rod holubičí.

Zdroj: Slovenský vojak, č. 104, 4. august 1943, s. 3.

Tiež Kalendár Stráže vlasti na rok 1944, s. 121.

JOZEF VARINSKÝ

LIST FRONTOVÉHO VOJAKA

.....

Vás dve mám – vlast' a teba, mať –
a v ruke vernú pušku
Sotri tým slovom perly slz
čo kladieš na podušku –
Píšem ti, mati, z vojny
na lístí jesene
nech je liek, pozdrav hojný
na srdce stiesnené – !
Nech ti na striebro hlavy
položí biely kvet
a povie, že som zdravý
šepotom vrúcnych viet –
I tu sú, mati, súmraky
bola v nich vôňa jara
v твоjich ja chýbam, v týchto tu
do krvi kvet sa vnára –
To sila moja, krv a vy
v tom večnosť treba čakať
preto, ak padnem krvavý
– netreba za mnou plakať – !
Tu v ohni hučí oceľ
z kaukazskej jesene
spomienka – to je pocel
na oči zrosené...

...

Tá túžbam krídla sverí
dá svetlo mnohých sviec
ožiari drahé pery
belasý ruženec –
Môj pokoj, to je viera
a agnus na hrudi
veď ruka božia merá
vždy cesty pre ľudí –
I ja tou rukou, mati
mám cestu súdenú...
Môj návrat slnko dá ti
v samotu studenú –

Zdroj: VARINSKÝ, Jozef: Kroky pod zástavou. Verše. Bratislava 1943,
s. 23 – 24.

JOZEF VARINSKÝ

NA VEČNÚ PAMÄŤ
(PAMIAŤKE MJR. JAZD.* I. B. FAJNORA
A RTK. LET.** DRLIČKU)

.....

Váš pochod zastavil iba čas dravý
tu vašim oddychom cesta je mliečna –
Len krokom hrdinov tvorcovia slávy
odchádzajú vedia do Nekonečna!

Z kopaníc, všetkých miest, svolávam bratov
lebo krv hrdinská má večnosť slova –
Váš pancier odvahy je studňou zlatou
z ktorej tu zrodí sa päť oceľová!!

A vy zas' prídete, hrdí a krásni
v pamätných výročiach, vo svite vatier –
Tak si vás kladieme pod obzor jasný
v oltároch sŕdc našich pod trónom Tatier!!

Zdroj: Slovenský vojak, č. 2, 15. január 1943, s. 2.

Tiež VARINSKÝ, Jozef: Kroky pod zástavou. Verše. Bratislava 1943, s. 25.

.....

* Major jazdectva

** Rotník letectva

JOZEF VARINSKÝ

HRDINSKÉ KRÍDLA
(PAMIAATKE RTK. LET. DRLIČKU)

.....

Víchricou znela pieseň kovová,
ohnivým vínom krvný bol prídel –
hrdinský orol v dažďoch olova
dospieval hymnus odvážnych krídel.

Či už sa vence v Tatrách dovily,
keď orol zmŕtvel posledným letom?
S vďakou ich kladte na prach mohyly
tomu, čo zhasol v horlení svätom!

To žertva vlasti – postać únikov
do cesty známej, do cesty mliečnej.
Čas bude veliť – poslať pútnikov
k pokoju orla pamäti večnej.

Vôľa a viera a prach mohyly –
horely výšky posvätným kvetom.
Či sa už vence v Tatrách dovily,
keď orol zmŕtvel posledným letom?

Zdroj: Slovenské vojsko, roč. IV, č. 1, 1. február 1943, s. 5.

JOZEF VARINSKÝ

IN MEMORIAM

(† KPT. ÚTV.* ŠTEVOVI VANČOVI)

.....

Spomínam na Requiem
s nebom sme splynuli
hľa, kryzantémy vijem
pre tých, čo zhynuli.

Ešte čuť vlčie vytie,
tajgy a tundry mlák.
Smelo si išiel do bitiek,
i padol isto tak.

A dnes ti závidíme,
neskúsiš faloš, brak,
čo kúdolí sa v dyme,
drahý môj spolužiak.

Hania ťa zlostní kati,
rov strhly záveje
a biedna tvoje mati
v slzách sa zaleje.

Tvoja vlasť, krehká ovca,
zavzlyká pod nožom,
tvoj pomník od Lipovca
diabla je podnožou.

.....
* Kapitán útočnej vozby (tankistov).

Štefan môj, Štefan zlatý,
prečo som nebol ja
na čele druhov čaty,
čo mrieť sa neboja!

Zdroj: VARINSKÝ, Jozef: Krvavé roráty. Buenos Aires 1961, s. 35.

JOZEF VARINSKÝ

JASLE V ZÁKOPOCH

.....

Pod jednou jedličkou tisíc rúk stretne sa
Bože i nad frontom prestrel si nebesá
len ohne čudné sú čo na nej zahoria
škoda že mŕtve sú pohádky nádvoría
škoda že radosti pohasnú od veku
len stromček vianočný má krásu odvekú

Pre čiu to ratolesť bude rásť jedlica
keď vám tam pre diaľky nesadne na líca
keď deň dal rozkaz tme len ty tu prvá vej
kto jasle udrží na šerpe krvavej
zrodí sa pachoľa a meno kto mu dá
keď jeho pestúnov stále tu odbúda

Svätá noc už prišla po prvé líníe
dajte preč granáty dnes človek iný je
Na prilbe vykvitla myrha a čečina
Čo ťa to bojovník za hviezda pretína
Svätá noc zavonia kto sa to bude báť
možno za vidinou cez svety utekať
možno ťa zaklíňať len ty sa pokor v nej
vojak čo stíchol si v modlitbe pokornej
Bude tu jeden kvet a druhý na puške
zaspíte v zákopoch veď budú mäkkušké
Ktože to v izbici jedličku zavesí
ktože to uderí na živé klávesy

...

Ktože to v bunkeri tymián roztriasa
kým v očiach dobroty dve perly zrodia sa

Svätá noc prišla až po prvé línie
vo vetre Betlehem vo vôni pínie
bojovník modlitbou zákopy pretína
na prilbe vykvitla myrha a čečina
V súmrakoch zazvonia a príde hlas boží
ktože tu na miskú orechy položí
ktože tu uderí na živé klávesy
keď vojak v bunkeri jedlicu zavesí
Možno ťa zaklíňať len ty sa pokor v nej
bojovník čo tíchneš v modlitbe pokornej

Papierik blýskavý človek raz zakope
Dieťaťko požehná tých čo sú v zákope
pod úsmev stúli sa čo horí na lícach
to Dieťa čo prešlo po všetkých stáliciach
Len vojak na stráži stúli sa pod mraky
kto jasle položí na krv a bodáky
ktože ich poslúchne keď mečov ostrie hrá
keď zvoní na pokoj zvoncami zo striebra

Zdroj: Slovenské vojsko, roč. III, č. 23-24, 15. december 1942, s. 1.
Tiež VARINSKÝ, Jozef: Kroky pod zástavou. Verše. Bratislava 1943,

s. 21 – 22.

TÓNO JURIGA

VOJAK

• • • • •

(Východný front, 4. mája 1943)

Len biť sa hoci celú noc
a ráno začať opäť
a potom oči roztvoriť
a potom ruky zopäť.

Len ísť a hlavu neskloniť
a vidieť cestu jednu.
Tie diaľky chlapa nezronia.
A ruže nevyblednú.

A čo by bolo k úteku,
do skaly nohy zatne,
bo chlapa nikdy nezronia
útoky tieňov matné.

Len buchnúť pästou železnou
a súmrak rozbiť hranatý.
Je ten krok ako pocel hviezd,
hoc cesty mrvia granáty.

Tak ostať v boji do konca
a k cieľu neznať mreží.
Ten vojak ako ametyst
a ako panna svieži.

Len biť sa hoci celý deň
a večer začať opäť
a potom oči roztvoriť
a potom ruky zopäť.

Zdroj: Slovenské vojsko, č. 11, 15. jún 1943, s. 10.

Tiež Kalendár Stráže vlasti na rok 1944, s. 80.

TÓNO JURIGA

LÍSTOK POĽNEJ POŠTY

.....

Prv som mal sen, že píšeš, milá,
povedz mi, kde sis' očká skryla,
tie Tvoja očká ako tinta,
ach, lístok, ako uchopím ťa,
aby som ten pyl neporanol,
už som si myslel už som gánil,
zhorely vari naše háje
a jedna verná neverná je.

A ona predsa napísala,
veď srdce predsa nie je skala
a mladým v máji to je známe,
na fronte lásku ešte máme,
i keď sú pusté tieto kraje,
no tým viac ona ohniva je,
keď vojak v jednej chvíli voľnej
číta si lístok pošty poľnej.

Ona je zdravá, ona túži,
možno sa trápi, možno súži,
možno už vidí inú métu,
o tom však v liste nepíše tu,
lebo má toho viacej v duši

a cítim, že to srdce búši,
v tú diaľku, kade lístok pošiel,
do zeme iných, iných sto striel,
i keď sa jasní, i keď zmráka,
možno, že myslí na tuláka.

Možno sa iba hviezdy pýtať,
bude ma čakať, bude vítať,
keď nájdem koniec svojich pútí,
čo povie hviezda pri stretnutí,
vidíme jak trápne a jak žasne
a čujem vraviť: bolo krásne
lež škoda veriť v také bájky,
ty máš svoj sen a balalajky
a ja mám voľnosť ako lazy,
ale i – šepnem – so tri razy,
mávam aj teba za minútu,
hoci i cez tú diaľku krutú.

Preto sa cítim šťastný, voľný,
a prv než složím lístok poľný
noci sa hoci v zraku penia,
šepkám i ja ti: Do videnia.

Zdroj: Kalendár Stráže vlasti na rok 1944, s. 144.

TÓNO JURIGA

NEDELA VO LVOVE

.....

(Lvov, na deň Ducha svätého, 13. júna 1943)

So všetkých kopcov prší nuda
z komínov dým
jak v nohe páli od granátu rana
hoc sboru vrabcov na streche závidím
ty nebola si bratskou
poľská hruda
a darmo vravíš počerné dievča
Proše pana.

Jeden rozmar v duši druhý stína
raz myslím na púť v rodnom kraji
na krámky pestré pod kláštorom
raz za verše Jesenina
čítam po vagónoch
a chorý Benda
čatník Benda
úsmevy po ceste tratí.

Aký je divný človek Duchu svätý
hoc utápa sa v stonoch
v duši jasá.

Lvov je dneská smutný
hmla ťažká s vrškov prestiera sa

...

a v nohe páli od granátu rana
potom mladá Poľka ku mne nakláňa sa
švitoriac po slovensky:
Vojačku, dnes som sama.

Vo vačku stískam štyri zloty,

Duchu svätý,
chráň nás od samoty.

Potom vlak pohne kostru šedú
hmla s vrškov mizne
oči sa rozihrajú
a rytmus kolies podobá sa najkrajšiemu stonu.

Zasa sme o krok ďalej
a o krok bližšie k domu.

Zdroj: Slovenský vojak, roč. III, č. 31, 28. júl 1943, s. 2.
Tiež Kalendár Stráže vlasti na rok 1944, s. 115.

TÓNO JURIGA

KRYMSKÉ ELÉGIE
(VENOVANÉ †ŠTEVKE MAKITOVEJ)

.....

Už nový prúd vyleje sa z mračien
a zdvihnem ruku vysilenú k moru
potom ti poviem prečo sám tu plačem
prečo sa zdráham cez prívaly vzdoru
a kľakám v rovy ako na kľakaní
a škovrán života vzlieta z krymských záčin
kým pozdrav odchodu ma tu neporaní
prv krížom nádeje hviezdu neoznačím

Pre všetky rany v ktorých smrť nás láme
zmilujte sa nad nami šíre krymské pláne

Až nový prúd kviľby zlomí anjel s knutou
a vietor v dychu skrvaví ma v tvári
milenci vyjdú s palmou čerstvo rozkvitnutou
ako vtedy keď si povedali: deti jari
budeme v e č n e a sa láskou spíjať
lež zem už táto otvorila pre nás dvere
kocka padla ináč treba vraviť: f i a t
ale pridať k tomu ešte: m i s e r e r e

Pre všetky rany v ktorých smrť nás láme
zmilujte sa nad nami šíre krymské pláne

Zdroj: Plameň, roč. XI, č. 1, 15. január 1944, s. 7.

TÓNO JURIGA

KRYMSKÉ SILUETY

.....

(Východný front, apríl 1943)

Zo všetkých sám som vyradený
v hlave mi hučí sbohom matky
len tento víchor nevie prestať
a ja sa vyhýbam útočiacej zvade
lebo cítim v jednom srdci chorom
prasknutie spomienky
a úžas zeme
napadnutej morom

Preto vzduch tu piskľavý je
nad tou hrou stojím bez slova
básnik už nevie, z akých nocí pije
ešte sú hviezdy všetky na nebi
pozerám iba jednu
zmeravel Veľký voz
Blíženci vädnú
a ruka čiasi kostnatá
medový lievik slnca kúzli

Niečo sa opäť zamotáva
ale ten horizont od more
nikto nerozuzlí

Tak seba vidím všade
ale zas prach sa zvíří
a potom tma je hustá

Ešte prv
než tento breh
puknuté mi podá ústa
čakám na pozdrav vánku
a vy
ktorí ste videli moju uspávanku
ako sa v tieňoch kmitá
neplašte more
Jedna je výška pod nami
jedna je hore
pod tiahlym tieňom
začína súmrak akrobat
krymskú polku hrať.

Zdroj: Slovenské vojsko, roč. IV, č. 9, 15. máj 1943, s. 9.

TÓNO JURIGA

NIE!

• • • • •

(Východný front, máj 1943)

Rov k rovu život k životu
tak rozožením mrákov čiernu clivotu
deň ku dňu rajka k rajke
a jeden tón na šumnej balalajke
a jeden úder hoc sa nebo skalí:
Nie ja nevzdám sa vás – ideály!

A pieseň k piesni a vzdych k vzdychu
na zemi šľapať pokorenú pýchu
a prsty zaťat' upír v tvoje hrdlo
bo srdce v boji na kameň už stvrdlo
a vôľou vlastnou vyryť BUDEM v skaly:
Nie ja nevzdám sa vás – ideály!

A čo by cesty boli ešte iné
tam kde blúdili sme a kde zablúdime
a čo by sa chvelo more ako fantom
vy ma nerátajte líšky k rebelantom
lebo vojak slovo ocelou si halí:
Nie ja nevzdám sa vás – ideály!

K rovu rok k životu život
jeden stezk jedno torzo clivôt
jedno poníženie jedna na smrť vzbúra
jedna tichá дума jedno mocné hurá

a ja poviem hoci vstanú všetci králi
Nie ja nevzdám sa vás – ideály!

Zdroj: Slovenský vojak, roč. III, č. 26, 23. júna 1943, s. 3.

TÓNO JURIGA

POSLEDNÁ NOC

.....

(Sedmohradsko, 31. decembra 1943)

Začínam jednou otázkou
a jednou odpoveďou.

Vryje sa do mňa tento čas
preukrutnou biedou.

Ešte je chvíľa do polnoci
Vidiny cez mňa tečú.

Dvadsaťpäť rokov čiernych
hľadal som rozprávku niečiu.

A zas tu v iných cestách stojím
Bože môj vlaky ďalej nesú.

Šampanské víriš hlavy doma
a žobrač tvoje vody kde sú.

Kahanec zháša kamarát usni
Horám nás dali ako trosku.

Lež vojak päste zatne i keď pije
tichú noc v Sedmohradsku silvestrovskú.

Zdroj: Stráž vlasti, roč. II, č. 13, 31. marec 1944, s. 9.

TÓNO JURIGA

NA FRONTE

• • • • •

Tu každá cesta je iná
a mraky visia nad ňu
Odhod' tú pieseň prehnílu,
starú a zradnú

Tu každý kvet je iný
Stretneme raz sa v ňom
Rozpučí životom krásnym
Nádejou poslednou

Aj každý človek iný je
Cesta jak kvet
Len vojak nechá svoje túžby
v tom boji skrvaviť

Lež aj keď padne vstane zas
Bo život celý pozná
Krv keď už tečie nebolí
a nie je hrozná

Každá sa rana zhojí
i tento smútok zacieľ
Kto videl život unikat'
ľahko jak páperie?

Zdroj: Kalendár Domobrany na rok 1945, s. 93.

TÓNO JURIGA

VIDINA SKUTOČNÁ

.....
(Východný front, 8. januára 1944)

Nestraš ma viacej modrý tieň
Vyrástly nezábudky
cez jeden deň

A času svah je prudký
Slnka ho pretne brázda
lež ľudia sú jak lútky

a hrať sa s nimi? Azda!
Keď raz nás koniec sveta zväbi
kto sa tej chvíle šťastnej nazdá?

Budeme ticho Večný Rabbi
hoc' majú ľudia zákon iný
a lásku dneská neudrží slabý

Pomaly padá svet ten z hliny
a ktosi lampáš nesie do tmy
pre hovor tupej meluzíny

Zdroj: Stráž vlasti, roč. II, č. 23, 9. jún 1944, s. 9.

TÓNO JURIGA

NOC PO ÚTOKU

.....

(Východný front, január 1944)

Počuť každý tlkot
zem vzkypením sa chveje
a vojak v zákope
posledný pohľad složil do nádeje
pre tmú čiernu

Potom číta na prstoch
prežité minúty

Počuť každý tlkot
takýto čas
človeka prinúti
znova veriť
v skoré rána
a keď kdesi ešte
nezdriemly biele rakety
predsa sa vypne k brehom
svätého mlčania

Tých čo nezranili streôy
spomienky porania

Potom číta na prstoch
koľko by vypadlo slz
Emke Marte Rii

...

Túto noc po útoku
stretol sa v nostalgii

Zdroj: Stráž vlasti, roč. II, č. 27, 7. júl 1944, s. 12.

TÓNO JURIGA

ODVOLÁVAM

.....
(Východný front, máj 1944)

Ani s tým tichom nesúhlasím
i to by malo zmeniť tón
gulomet kanón granát puška
a jeden úder jeden ston
ach smrtonosná skúška

Ani v tej noci nie som celý
len oči pália v tmách
Zdá sa to život? Nezdá sa nezdá
ani v tej noci nevypoviem Ach
keď padá hviezda

Ani to ráno neprináša úsmev
je ako dievča bez rumenca vnád
a milý nejde ona nejde k nemu
len miesto láskania ozvena kanonád
pre lásku nemú

Ani ten deň sa nevyrovná iným
Sosutý v roklinách štípe a bolí
ani ten deň už nie je jasnou dúhou
keď iba tíškom vravíme si: b o l i
boli sme všetci poranení túhou

Zdroj: Kalendár HSLS na rok 1945, s. 107.

TÓNO JURIGA

NEDOPÍSANÝ DENNÍK

.....

Cesta k slnku dlhá
Niet sa čo smiať
Krásna je chvíľa prvá
Nemožno spať

Hovoria, že je vojna
dievčatká strachom choré
Ach neha s hviezdou spoj ma
a k ústam prilož zore

Nestačím slová chytať
Tak vejte vetry k dúham
Jak začať ďalej písať?

Tebe sa pokoj rúham!

Zdroj: Kalendár Domobrany na rok 1945, s. 45.

JÁN E. BALÁŽ

OHNIVÝ VZDOR

.....

Som strelcom na stráži s puškou a granátom
V príboji striel stojím sťa maják na mori
Žehnám sa s dvojkřížom k útoku bodákom
Kam nohu položím padajú závory

Som dedič Rodu cti hlásim sa o právo
V ohnivom krste krv horí mi na novo
To vzbĺkla hranica čo tlela pradávno
Dnes požiar šíri sa a z pušky olovo

Ohnivý v očiach vzdor svitá na slobode
Nás búrky chovaly vysokých na bralách
Stál som vždy pokojný keď v búrkach sprievode
Znel poľnej trúbky hlas Tu je čas na poplach

Som strelcom na stráži schystaný k útoku
Abo žiť v slobode abo mrieť na poli
Akú to nádej vie dať sily do kroku
V horúcom príboji v mrazivej zápoli

Znie pieseň nových čias ohnivým vzdorom krás
Ideme stále vpred k nohám nám padá svet

...

Naša krv zrelý klas ženie a búri nás
Kruh kým búr sovrie sa v pokoja zlatý kvet

Som strelcom na stráži schystaný k útoku

Zdroj: BALÁŽ, E., Ján: Ohnivý vzdor. Prešov 1944, s. 5.

JÁN E. BALÁŽ

SLOVENSKÝ VOJAK

.....

Tisíce rokov v zemi tejto
jak Tatier žula stojíš pevne
Ty nezaváhaš v búrkach viem to
po veky trváš neochvejne

Mečom si chránil slávu Rodu
stavai si Ríšu Svätopluka
Ďaleký bol si zrady svodu
Stotisíc ako jedna ruka

Bil si sa často v Čiernych plukoch
dávno za kráľa Matyáša
Hrdinská krv je v Tvojich vnukoch
Jánošík spieva zo salaša

A videl som Ťa v meruôsmom
Francisci Hurban Štúr na čele
Stretli sa chlapci v boji rovnom
A boli tvrdší od ocele

A tak šly roky piesne boje
Tak išiel život nepokojný
Celý svet prešly kroky tvoje
Ešte máš obraz z Veľkej vojny

...

Pozdravujem Ťa vojak smelý
od vekov dávnych nezmenený
márne ťa búrky zlomiť chcely
vyrastieš nad ne nezlomený

Zdroj: BALÁŽ, E., Ján: Ohnivý vzdor. Prešov 1944, s. 11 – 12.

JÁN E. BALÁŽ

VERÍM

• • • • •

Verím vo víťazstvo nášho boja zbraní
Verím kamarátom čo sú odhodlaní
Verím v silu ducha čo v nás hrmí búri
Verím v krajší život už sú tu kontúry

Verím oku môjmu čo cieli vždy presne
Verím ruke mojej čo v boji neklesne
Verím puške guľometu delu
Verím svojej zbrani ako archanjelu

Verím vo víťazstvo ducha pravdy slova
Verím hlasu krvi čo v nás búri znova
Verím hlasu živých čo svätia bojom Rod
Verím v odkaz mŕtvych čo padli za národ

Verím v nové boje pre slávu otčiny
Verím kamarátom od prvej hodiny
Verím druhom z bojov čo smrť nosia v oku
Verím vo víťazstvo preto do útoku

Verím vo víťazstvo slovenského boja
Verím že sa všetky rany raz zahoja
Verím že sa splnia i naše nádeje
Verím že nový čas omyly zaveje

• • •

Verím s vami bratia v radostné shľadanie
Verím v palmu mieru čo krajom zovanie
Verím že sa všetci sídeme nad ránom
Verím vo víťazstvo Rodu pod Kriváňom

Zdroj: BALÁŽ, E., Ján: Ohnivý vzdor. Prešov 1944, s. 17 – 18.
Tiež Duch a zbraň. Sborník vojenskej a vlasteneckej poézie.
(Zost. Anton Prídavok). Prešov 1944, s. 161.

JÁN E. BALÁŽ

PIESEŇ PRI SAMOVARE

.....

Len spievaj dievča ťažké dумы
Prstami prejdi po kytare
Nech krv nám tíško v žilách šumí
Kým voda zovrie v samovare –

Už pieseň znie ach znie tak čudne
ako by niesla ťarchu vekov
– V sne tiekly vody tiekly mutné
stála som cestou pred ďalekou

Do nášho sadu bily blesky
Márne sa v stepi kozák vzpína
Nám poet každý nechal stesky
Cár vždy mal svojho Raspustina

A duša večná bipolárna
o smiech sa delí s obavami
Ach duša ruská duša tvárna
a predsa plná záhadami

Pretrhni dievča ťažkú dumu
akordy zastav na kytare
Do čaju nalej veľa rumu
Voda už zvrela v samovare

Zdroj: BALÁŽ, E., Ján: Ohnivý vzdor. Prešov 1944, s. 33.

JÁN E. BALÁŽ

PRED BRÁNOU SMRTI

.....

Zas slová na rozlúčku tu drahým kamarátom
zas pieseň rekviem znie v povetrí rozhriatom
zas hrudy padať budú v truhly v ťažkom smútku
zas vence položíme z kvetov a čečín prútku

Tu jaro spevom vtáčím roznáša túžby krásy
Tu mlčky ležia naši vložení v čierne vázy
Tu my pred bránou smrti v úžase ticho lkáme
Tu hrdým bojovníkom poslednú poctu vzdáme

Tak zákon vlasti káže ísť v boji s čelom hrdým
Tak biť sa treba smelo a ostať v bitke tvrdým
Tak velí vojaka česť: so štítom abo na ňom
a ísť vpred len stále v tom boji odhodlanom

Kým jeden padne v boji desať si zaňho stane
bojom sa život slávi – sloboda z krvi planie
Kto žiť chce musí biť sa o kúsok miesta v svete
každý z nás – tak i národ čo vavríny vám pletie

Vy mŕtvi bojovníci – Vy hrdinovia rodu
Vy čo ste slávne padli národa za slobodu
Vám česť a sláva patrí a pomník nehynúci
Vám hold vlasť vaša skladá a pozdrav vďaky vrúci

Už dobojovali ste tatranskí orli smelí
prešli ste smrti bránou kde Pán vám rany zcelí
Kde pokoj a mier vládne kde láska večná zvoní
už odišli ste od nás v kraje kde Boh sám tróni

My čo tu ostali sme váš príklad v hrudi máme
že pevnosť predsavzatia prekážky všetky zláme
že z tisíc ciest nám iba – tá jedna cesta hlavná
vítazne skončiť boje – by vlast' vždy bola slávna

Keď bude koniec vojny a slová mieru zhudú
o vašich veľkých činoch rozprávať devy budú
Keď vrátíme sa domov – složíme pušiek hlavne
tu mená vaše budú v národe večne slávne

Zdroj: BALÁŽ, E., Ján: Ohnivý vzdor. Prešov 1944, s. 43 – 44.

JÁN E. BALÁŽ

MAJOR IVAN FAJNOR

.....

Dvoch rokov na rozhraní v bitke o Salizovku
kamarát starý padol kamarát všetkým milý
Už v smrti polospánku zas vyhral džigitovku
do cieľa vbehol prvý hoc guľky v telo ryly

Dvoch rokov na rozhraní keď oči tuhly chladom
veselo ešte volal: Napred len chlapi moji
Mihol sa Jazdec biely ešte raz pred pohľadom
kým slová vetrom znely: – Hrdina padol v boji

Dvoch rokov na rozhraní družiny svojej v čele
testament nechal i nám jak silu svojej krvi –
Som iba vojak taký čo ľúbi veľké ciele
Ja major Ivan Fajnor Slovenska jazdec prvý

Dvoch rokov na rozhraní dotĺklo srdce muža
Svoj národ ľúbil vrele – ako lev bil sa v poli
Z vďačnosti Rodu kvitne na jeho hrobe ruža
a pieseň – Kto za pravdu – na slávu jemu zvoní

Zdroj: BALÁŽ, E., Ján: Ohnivý vzdor. Prešov 1944, s. 45.

JÁN E. BALÁŽ

NA ROZLÚČKU

.....

Tu hroby otvorené a vábia chladom smrti
Tu traja kamráti – vypadly pušky z hrsti
Tu traja hrdinovia na poli cti a slávy
Tu slová na rozlúčku vám bojovníci praví

Tam v diaľke v rodnej zemi po horách vetry vejú
Tam matky požehnané modlitby k Bohu pejú
Tam otec Slovák tvrdý na svojej roli stojí
Tam kostol pnie sa s krížom a žitia rany hojé

Tam deva ružolíca milého čaká pevne
tam píše riadky drobné že čaká čaká vrúcne
Tam sestra i brat žije rodinka Bohu ľúba
Tam vlasť je naša drahá Slovensko naša chlúba

Odtiaľ ste vzlietli k boju sťa orli smrtonosní
keď dozreli ste rokmi a boli zdraví mocní
spomienka stuhla v srdci mesiace tri sú tomu
keď matka požehnania dala vám z vášho domu

Dnes hroby otvorené tri vedľa seba v rade
Dnes srdcia vaše stuhlé – tri kríže v našom sade
Dnes stvrdly naše dlane i mužné odhodlanie
Dnes drahí kamaráti prijmite prisahanie

...

Pri vašich stuhlých telách pri hrobch otvorených
Pri krvi čo ste liali pri bojoch nočných denných
Pri všetkom čo nám sväté vám verne sľubujeme
Boj vami započatý víťazne povedieme

Nuž s Bohom naši drahí tu v cudzej zemi spite
slovenský kríž vás chráni už sladko sladko sníte
O zemi večne krásnej slovenskej našej vlasti
pre ktorú padnúť v boji oj nieto väčšej slasti

Zdroj: BALÁŽ, E., Ján: Ohnivý vzdor. Prešov 1944, s. 47 – 48.

JÁN E. BALÁŽ

MEČ A REČ

.....

Na mojom meči znamenie krvi
moja päšť silná sviera ho tvrdo
Kde poľnica znie tam chcem byť prvý
slovenský dvojkríž vedie ma hrdó

Ohňom a mečom život sa brodí
život len silných miluje íska
kde slovo slabé oceľ sa hodí
sme silní slnkom búrky vetriská

Naša je pravda k sláve už vstala
rastieme dňami v pochodoch nových
A naša vôľa tatranské bralá
ekrazit v reči v poliach mínových

Meč a reč spolu duch sila viera
náš zákon vrytý tvrdý na kameň
Kto verí pevne ten neumiera
Za Boha národ zdroj sily prameň

Na mojom meči znamenie krvi
moja päšť silná sviera ho tvrdo

...

Kde poľnica znie tam chcem byť prvý
slovenský dvojkríž vedie ma hrdo ...

Zdroj: Duch a zbraň. Sborník vojenskej a vlasteneckej poézie.
(Zost. Anton Prídavok). Prešov 1944, s. 163.

JÁN E. BALÁŽ

NAŠIM HRDINOM

.....

Tu pomník stojí hrdý: dielo umu lásky
Tu vďačnosť synov rodu čo prešli boj už ťažký
Tu symbol našej viery boja i odhodlania
Tu srdcia svorne bijú – hrdinom duch sa klania

Tu maják v búrkach času keď vlny divo bijú
Tu stan je synov boja čo večný sen už snijú
Tu pomník stojí hrdý na pamäť našich bojov
Tu oltár vďaky prosieb – hrdinstva večných spojov

Tu v kraji kol Pripjaťu v závejoch v búrkach v blate
Tu chlapci zlatí boli – v močiарoch zradných všade
Tu v čase zlom – najhoršom – víťazné dielo zrelo
Tu kládli život mladý – tu bojovali smelo

Tu naši kamaráti jak víchor išli krajom
Tu hotoví čas každý stať si na odpor vrahom
Tu kde boj najstrašnejší – smrť čihá s každej strany
Tu Slovák slávnym stal sa a zlomil zlostných hrany

Tu stupeň tvrdej skúšky – ku krížu vedie cesta
Tu skloň sa bojovníku keď prídeš v tieto miesta
Tu odlož ťarchu žitia by duch tvoj vzlietol smele
Tu daj sa bezvýhradne do služieb rodu cele

...

Tu obraz našich túžob je ideálne spiaty
Tu kríž nám žehná čelá – slzami krvou liaty
Tu požehnanie prijme kto bil sa trpel čestne
Tu rozžehnanie nájde kto zradil túžby večné

Tu stĺpy tri sú v rade reťaz ich svorne pojí
Tu sila nášho ducha zdvihnutá hrdo stojí
Tu múdrosť vekov dávnych – učenie Svätopluka
Tu vlasť si svorne bráňte jak hrádza do oblúka

Tu oheň grécky planie jak vatra lásky viery
Tu obeť posvätenia – dym vďaky k nebu mieri
Tu rozbeh – méta chrabrých: tých čo za pravdu horia
Tu žriedlo nových vzletov – čo slávu rodu tvoria

Tu skalný orol Tatier na hrudi Slovenska znak
Tu stráži hrdinov česť – do diaľok uprel svoj zrak
Tu bráni deti svoje čo stoja v zradnom boji
Tu hrdinom sen chráni – sen sladký v šírom poli

Tu slávy pri pomníku zdvihnime prosbu k Pánu
Tu v zemi bezbožníkov preveď nás nocou k ránu
Tu víťazstvo nám popraj – daj sily k ďalším bojom
Tu počiatok i koniec sa v mene Tvojom

Tu bojom kamaráti – pri tejto slávnej chvíli
Tu sľuby obnovme zas pri žriedle večnej sily

Tu čas je boja činu za sväté ľudstva práva
Tu kto za pravdu horí večná mu nech je sláva

Zdroj: Duch a zbraň. Sborník vojenskej a vlasteneckej poézie.
(Zost. Anton Prídavok). Prešov 1944, s. 189 – 190.

JÁN E. BALÁŽ

POZDRAV DO VLASTI
(STOT. A. V. FORMENDEROVI)

.....

Pozdravujem ťa mamička moja
Dni ako vtáci nad nami letia
Paripy vlakov do noci svietia
Pozdravujem ťa mamička moja

Pozdravujem ťa dom rodný biely
Aké to vetry vejú dnes svetom
Vzdych márný zapuď čo steká retom
Pozdravujem ťa dom rodný biely

Pozdravujem ťa kraj môj milený
Nad mestom cudzím nový deň svitá
Čo nám prinesie – otázky skrytá
Pozdravujem ťa kraj môj milený

Pozdravujem ťa dievča ružové
Slnce rozsýpa krvavé lúče
Najdeme ešte ku šťastiu kľúče?
Pozdravujem ťa dievča ružové

Pozdravujem ťa Slovensko krásne
Deň už pokročil – kamarát padol
Jak by k oddychu v kraj cesty sadol
Pozdravujem ťa Slovensko krásne

Pozdravujem vás rodných vo viere
Napred len napred dňom nocou svorne
Jánošík vpredu vy deti hôrne
Pozdravujem vás rodných vo viere

Zdroj: Zdroj: BALÁŽ, E., Ján: Ohnivý vzdor. Prešov 1944, s. 41 – 42.

Tiež Duch a zbraň. Sborník vojenskej a vlasteneckej poézie.

(Zost. Anton Prídavok). Prešov 1944, s. 198.

JÁN E. BALÁŽ

VIANOČNÝ POZDRAV S FRONTU

.....

Vy doma rodní moji za stolom svätvečerným
list môj si prečítajte čo píšem z cudzej zemi
Snáď u nás stíchnu zbrane a vzduch sa stane miernym
ja v zemi zakopaný píšem Vám dobre je mi

Snáď chvíľku stíchnu zbrane keď Láska na svet príde
v spomienkach k Vám si sadnem modlitbu počuť Otca
Príď Kriste večný Kráľu poteš nás v žitia biede
zhrej láskou srdcia ztuhlé Ty najvyšší si Vodca

Požehnaj dom náš čo v ňom stádočko polia ľudí
by v svetle tvojej Pravdy rástli sme žili mreli
Nech horkosť času tohto nám oči nezarmúti
tá radosť večná nech znie čo hlása anjel biely

Tak v duchu s vami bude Svätvečer ako vlani
tak v duchu natešený tak srdcom roztúžený
Nech mráz mi kosti štípe čo letí v šírej pláni
môj zrak sa v Svetle topí hoc svet je rozbúrený

Ó ľudia malej viery Pán príde búrky stíši
ramenom svojím mocne zaženie príšer voje
Zlé vetry zlobu hnevy do tmavých vženie skryší
a Slnko Lásky vyjde tak vidia oči moje

Vianočný pozdrav z frontu prijmite rodní moji
dedinka moja biela so starým chrámom celá
Vy vršky stráne bralá myšlienka k vám sa pojí
krajinka pod Tatrami tak celá zduchovnelá

Svätvečer v svete stojí jak predzvesť tepla mieru
vzduch vlhne Svetla žiarou s pastiermi držím dnes stráž
Modlím sa za vás všetkých a v srdci chovám Vieru
Kráľ kráľov narodený zachráni vždy národ náš!

Zdroj: BALÁŽ, E., Ján: Ohnivý vzdor. Prešov 1944, s. 15 – 16.
Tiež Duch a zbraň. Sborník vojenskej a vlasteneckej poézie.
(Zost. Anton Prídavok). Prešov 1944, s. 233.

JÁN OKÁL

DNEŠNÁ MOJA PIESEŇ

.....

Nuž, sbohom, hudba sladkých veršíkov,
dnes mocní päšťou píšu zákony,
so šablou v ruke básnik na koni
nie rýmy – oceľ viaže do šíkov.

Zdroj: OKÁL, Ján: Nehnem sa. Verše. Bratislava 1943, s. 9.

JÁN OKÁL

DEFILÉ

• • • • •

Na slnci sa bodák blýska,
krok ozvenu nesie hlasnú,
dnes celý svet vidí zblízka,
ako si zbraň nesiem vlastnú.

Ruka mocno pušku stíska,
srdce cíti radosť slastnú,
kto slobodu bojom získa,
nadšenia mu nepohasnú.

Raz tak poľom pôjdem hrdý
za česť rodu, farby pekné,
nepriateľa zlomím srdy

a ostatný odpor zmäkne.
Boh vidí, že budem tvrdý,
keď moja zbraň strašne sekne.

Zdroj: OKÁL, Ján: Nehnem sa. Verše. Bratislava 1943, s. 16.

JÁN OKÁE

VOJNA

• • • • •

Dnes ľahko stratíš s očí planéty
bo let granátov prekrižoval oblohu
bo let granátov hviezdy zatienil
a chvost rakéty jasnejší je od komét
i šrapnel dotlie skôr než meteor
čo zasypal zem prachom kozmickým
až sa zachvela preťažená železom

Povetrie dýcham sírou nabrzlé
prečo len včielky konkurentov dostaly
priveľa guliek vychríliť vie guľomet
a každá smädná blúdi poľom
a každá hľadá kvietok krvavý
dajte jej žihadielko ovlažiť
a nechcete už o tom deťom hovoriť
že drak je viacej ako bombardák
a valibuk zas konkrétnejší ako tank
že Popelvár je ešte hrdinom
keď pešiak ťažšie skúšky prekonal
bijúc sa tuho za princeznu Slobodu
nebál sa merať s oceľovou obludou
dajte mu dajte meno víťaza
a chodte ho už ľudu ukázať
prv než mu metál prsia ozdobí
a spáchne s neho blato zákopu

prv než mu črty sotrie retušér
čo spraví z neho mŕtvy obrázok

Vojna je predsa odjakživa chlapecká vec
a dychom svojím drví strašlivo
toho čo pred ňou v zúfalosti zachvie sa

Zdroj: OKÁL, Ján: Nehnem sa. Verše. Bratislava 1943, s. 21 – 22.

JÁN OKÁE

LIPOVEC

.....

Myšlienky ťažké mozgom sa mi orú,
presýpajú sa ako piesok riečny,
lež mojim očiam cudzí je lesk vzdoru –
daj kamarátom, Pane, spánok večný!

Tak svorne v šíku ako vtedy práve,
keď čakali ste s páľou vzdoru v oku
na povel: Napred! pričupení v tráve –
tak i dnes spíte, svorne bok pri boku.

Oj, kamaráti, zabudnúť sa nedá,
ten obraz boja veky nevymetú,
až dosiaľ vidím, ako ruka bledá
prirástla v smrti k spúšti guľometu.

Ktorý z vás padol, stal sa veliteľom,
bo držal smer jak magnetická ihla,
vpred ukazujúc svojim mŕtvym telom
tým kamarátom, ktorým guľka vyhla.

Myšlienky ťažké mozgom sa mi orú,
presýpajú sa ako piesok riečny,

len mojim očiam cudzí je lesk vzdoru –
daj kamarátom, Pane, spánok večný!

Zdroj: OKÁL, Ján: Nehnem sa. Verše. Bratislava 1943, s. 23.

S menšími zmenami aj v periodikách Slovenský vojak, č. 99-100, 21. júl 1942,
s. 1, tiež Slovenské pohľady, roč. LVIII, č. 1, 1942, s. 1 – tu s piatou slohou.

JÁN OKÁL

NEHNEM SA

.....

Tu ma vek postavil, nehnem sa s postati,
korene zapustím, skala sa rozdrví,
Jej tvrdosť storakú vstrebeť si do krvi,
Hrdosť ma napruží, keď budem ustatý.
A valy navrším, napnem drôt ostnatý,
Tak ma tam uzriete, stiahnuté obrvy,
Keď vás sto odrazím, nech príde stoprvý,
Hlavu si dodrúžga o kameň machnatý.

Hotuj sa, planéta, na ťažké premeny,
Jedných noc zaľahne, iných deň ožiari.
Kto padne, zanikne jak peniaz zlej meny.

A svet sa rozsype jak popol v požiari,
Kým ja tu ostanem zaťatý v kmeni,
Vlajku si postavím na vyššom stožiari.

Zdroj: Slovenský vojak, roč. II, č. 58, 13. február 1942, s. 3.
Tiež OKÁL, Ján: Nehnem sa. Verše. Bratislava 1943, s. 17.

JÁN OKÁL

PRED BOJOM

.....

Neverím tomu tichu,
lebo nás isto klame,
má takú sírnu príchúť –
napíšem lístok mame.

Na čistom nebi okom
tak ľahko písať je mi,
pozdrav tam hodne skokom,
veď mama leží – v zemi.

len vypustiť ho treba
jak holubicu krotkú.
Keď už bol blízko neba,
frkol naň šrapnel bodku...

Zdroj: OKÁL, Ján: Nehnem sa. Verše. Bratislava 1943, s. 26.

JÁN OKÁL

MODLITBA NA FRONTE

.....

I tu sa vlnia lány zbožia,
lež rodná zem je vzdialená,
ach, ochráňže ju, ruka božia,
vo chvíli, keď sa ťarchy množia
a zemeguľa spálená
krváca z toľkých ťažkých rán,
už roztvor svoje ramená,
priviň ju, chráň ju, Kristus Pán!

Zdroj: OKÁL, Ján: Nehnem sa. Verše. Bratislava 1943, s. 27.

JÁN OKÁL

PRISAHÁM

.....

Len tu som pochopil,
čo vojna znamená,
že tu sú na kríži
rozpiate ramená.

Jej ťarchu videl som
na rumoch ruských miest,
vlast moja, nedám ti
toľkúto ťarchu niešť.

Prisahám slávnostne,
prisahám na svoj vznik,
že budem na stráži
tak, ako dosiaľ nik!

Tak, ako dosiaľ nik!

Zdroj: OKÁL, Ján: Nehnem sa. Verše. Bratislava 1943, s. 29.

JÁN OKÁE

NA POCTU ZBRAŇ!

.....

Daj odpočinutie mu večné Pane,
vy, kamaráti, skloňte zbrane,
nech smútkom svieti oceľ blýskavá,
jej milý zomrel – Janko Morava.

Pri svojej smrti mal oceľ v objatí.
My stojíme v tichom dojatí.
Keď ako vojak skončil na poli –
to, že nás menej, – zabolí.

Krv jeho vpitá do rodnej hrudy
sa zmení na rubín, na oheň rudý.
To skrvavené telo leží tu
a podobá sa krásou klenotu.

Nuž od nás všetkých on je najvyšší,
bo jeho svetlom vlasť sa zapýši,
že na víťazstvo bojujúcich právd,
svoj život složil verný kamarát.

Už odišiel si, Janko Morava,
keď volala Ťa diaľka modravá,

buď s Bohom, do videnia drahý Ján,
kamaráti – Pozor! Na poctu zbraň!

Zdroj: Duch a zbraň. Sborník vojenskej a vlasteneckej poézie.
(Zost. Anton Prídavok). Prešov 1944, s. 188.

STOT. PECH.* JÁN DORÁNSKY

NÁVRAT

.....

Z frontu sa vrátil do raja
očistcom karantény
a chytal všetko od kraja
na oči – bez antény.
Srdce mu zbily krúpy striel
i nohu vzala mína,
no rád bol rodnú zem tu zrel
kde vojna trochu iná.
Už z prs mu sklízly balvany
po roku k svojim prišiel,
ten vojak drahý čakaný
čo za vlast' biť sa išiel
Ešte sa slovo vyrieť bál,
on, herec veľkej drámy
keď zrazu jak tak skromný stál
vo vlaku za dverami,
zháčil ho výbuch – dámy krik
znel v drahej líške sýte:

.....
* Stotník pechoty

– Inam si chodíte vojačik
vší nám sem nanosite –

Zdroj: DORÁNSKY, Ján: Slepí pasažieri. Satirické verše. Bratislava 1943, s. 48.

Tiež Slovenské vojsko, roč. IV, č. 10, 1. jún 1943, s. 6.

JÁN DORÁNSKY

TÍ KAVIARENSKÍ

.....

Vždy musia vravu štrngot čuť
ich pole cti a slávy
kde vedia skvelé plány kuť
je lokál s prúdmi kávy

Bojištia majú na dlani
v podošvách Marta vedu
a hoc sú v kútoch zaznaní
necítia závisť bledú

Stratégia ťah? Vraj blázna čin
Keby tam oni stáli
iste by bol už súper hin
a lepší generáli

Tých pánov ctností celý rad
– niet slov pomenovať –
z nich za ľudstva mier mnohý rád
dal by sa – reklamovať

A verte keby hoc aj už
rukovať rozkaz mali
na mieste by jak jeden muž
za vlasť – krvácali

Zdroj: DORÁNSKY, Ján: Slepí pasažieri. Satirické verše. Bratislava 1943, s. 31 – 32 .

JÁN DORÁNSKY

O MÁLO VIAC

.....

Len o čosi viac ako vy
pár kvapák krvi viac
dal váš brat vojak frontový
pol sveta pochodiac

Len o čosi viac ako vy
niekoľko bitiek viac
prekonal vojak frontový
kľučkovať nevediac

Len o čosi viac ako vy
o krížik z dreva viac
vyslúžil vojak frontový
život vám posvätiac

Zdroj: DORÁNSKY, Ján: Slepí pasažieri. Satirické verše. Bratislava 1943, s. 47.

JÁN DORÁNSKY

ATRAKCIA

• • • • •

V ulici mesta plnej huku vravy
kde ľudia v shone šliapu po sebe
vidím stáť zástup – tučné mestské kravy –
ako by priam sa zhukly k potrebe
Zvedavosť súcit údiv a úškrny
– zunoval dávno nudný kabaret –
Po tvrdej dlažbe jak ranené srny
vlečie sa práve – lazaret
Pozrite Haló! Atrakcia nová
ranení z frontu naše kaliky
Tá vojna – zdá sa – nie sú iba slová
koncerty sbierky články balíky

Zdroj: DORÁNSKY, Ján: Slepí pasažieri. Satirické verše. Bratislava 1943, s. 53.

JÁN DORÁNSKY

POHOREL

• • • • •

Ostal som živý v guľkách mraze
skúšaný všami horúčkou
len ruku kdesi na Kaukaze
stratil som s lacnou obrúčkou
Má ženu – vravia – vyhojí mu
keby mal krutých tristo rán
nesie jej morskú mušľu z Krymu
a srdce dokorán
A prišiel domov v očiach vlaha rosy
Ataman nebol z Kozáka
– žena ti ušla – kričí z dvora ktosi
– nechce mať muža mrzáka –

Zdroj: DORÁNSKY, Ján: Slepí pasažier. Satirické verše. Bratislava 1943, s. 54.

STOT. PECH. JÁN DORÁNSKY

POZDRAV Z KAUKAZU

.....

Front nás už vycibril, máme v ňom nový domov,
hoc nám dravé víchry vyčesaly hrivy,
zima zas do nehtov derie sa – tristo hromov –,
pomôže nám azda Pán Boh milostivý.

Kaukaz z prs krváca, praská i prilba šedá,
z olovených vajec vtáci šuštia v húšti,
stokrát chlap kape tu – duch sa z nôh sraziť nedá,
poháňajúc napred, v sparne, mrazoch, plúšti.

Deň a noc orchester, kanón v ňom zastal basu
puška reže prím a mína vypiskuje,
guľomet bubnuje, vrchy sa v grunte trasú,
satan na Elbruse všetko diriguje.

Len čo tma zježená v pralesoch složí hnáty,
na vankúše pästí líha vojak v kryte,
na domov ladia sa myšlienok aparáty,
radom vždy to isté brblú zanovite.

Zas prší bubnová. Guľomet, pes náš, breše,
v rakiet blyskoch smrť priam vrzla kostrou,
z bŕv spŕchly trosky dúm, front v tme iskry kreše,
Bože chráň pred strachom, zradou, vrahom, ostrou.

Že sa tu držíme, nie rečí zásluha je
Front chce činy. Frázy nemá stratég v pláne
Tá naša zástava ešte tu slávne vlaje,
pevne si ju trému skrvavené dlane.

Dnes už nech rozhodne o nás Boh spravodlivý
či nás vráti láske, mozolom a hrude,
či odísť celý čas spachtený, nástojčivý,
lebo krvou touto, svet nás súdiť bude...

Zdroj: Slovenský vojak, roč. III, č. 5, 4. február 1943, s. 5.

ŠTOT. PECH. JÁN DORÁNSKY

DEMENTI

.....

Šuškali: beda nám, hrozné hekatomby.
Zo slovenských plukov chlap už neostane
a doma hrozia nám zlopovestné bomby.
Od biedy a frontu oslobod' nás, Pane!

Ešte že éterom vieru do nás sejú
a pravdu zjavujú v kritickej hodine,
ešte že dozvieš sa, aké vetry vejú,
od verných priateľov v Moskve
a Londýne.

Z frontu sa vracajú, majú zdravú kožu! –
Z toho by sa človek mohol potentovať.
To zas len vo vojsku vyparatiť môžu,
že i mŕtvych pošlú smrť si dementovať.

Zdroj: Stráž vlasti, roč. I, č. 6, 7. august 1943, s. 6.
Tiež v zbierke Slepí pasažieri (s. 55) – tu mierne upravená.

JÁN DORÁNSKY

VIANOČNÝ POZDRAV VOJAKA

.....

Pod jedličkou tu v cudzine
do vlasti píšem riadky
v kúte, kde horia miesto sviec
len slzy drahej matky.
Smútku plášť visí z mojich pliec,
žiaľ vrta ako nebožiec
spomienky do oblátky.

Všetkým vám vidím do tváre
i ruky, čo vám z mreží
trčia jak suché konáre
k oblakom, z ktorých sneží
na skrvavené oltáre,
na preľudnené žaláre,
na helmy našich veží.

V huniach ovčiarom spod Tatier
o stehná paloš plieska,
pod krídlom Vianoc žije mier,
pod kliatbou rodná vieska.
Už sedlá koňa bohatier,

...

hoj, vyzeraj ho, mamka, z dvier
v modlitbe odo dneška.

Zdroj: DORÁNSKY, Ján: Od splnu po zatmenie. Rím 1972, s. 64.

RUDOLF DILONG

MESAČNÁ NOC

.....

(Na Miuse 1941)

Nocujem ako vojaci si myslia
Keď opieram sa o zákop a hľadím do luny
Skoro som ako v snách
Viem siluety kolo mňa sú moji bratia
Teraz ma títo bojovníci navštívia
Poprve peší prápor Dávid II
A pešia rota Blizner
Rozprávam všetkým z detstva rozprávku
Zrovna ma pozorujú v akej polohe sa nachádzam
Lebo ma možno vidieť hociktorým smerom
Tam kde ma poznáte
Prosím len dovoľte mi s vami byť
Tak ste mi k srdcu prirástli
Tej noci rubašku ti dám môj vojak
Skutočne jeden vojačík to bol od JPO*
Jak sa len volal Bože môj
Ach meno sa snáď stratí
Ako sa stratí s tvári jeho raz aj to že mladý bol
Hľa koľkí muži budú neznámymi po rokoch
Naozaj jeden vojak bol čo sa naň nepamätám
Keď som ho zaodieval sbohom povedal
Ale to nie je moja chvála

.....

* Jazdecký prezvedný oddiel

...

Lebo i ja som ako vtáča čo ho Pán Boh šatí
Teraz však v nočnej chvíli cítim dvojnásobnú slávu vojaka
Ktorý sa zo zákopu díva na svet sám
A ja si pri ňom opakujem slovo smäď
Lebo sa môžem napiť z mrazu luny
Konečne z celej noci počuť telefon
Tu rota Juračka
Povedzte dobre idú všetky hodiny?
Mám hliadku ozbrojenú po zuby
A chystá sa na prieskum do Krepak
Nám stačí sivý kôň čo ťahá Malý voz
Aby nám prialo šťastie v tejto fate morgane
Keď hľadá každý riadiť sa dľa hviezd
Aj zbraň tým smerom chystá
To nie je prvá hliadka osudná
Všetko sa ľahko skončiť môže
Lež vojak myslí tam kde ide
Hoci sa môže stať že leží dlho
Ach noci jak ste uložené pod nás
I ja sa dívam čo je s mojou láskou tuláckou
Hľa i ja blúdím od mlada a neviem kedy spávam
Lež teraz hotový som poznať povinnosti
Kdekoľvek v noci pozorujem seba
Kdekoľvek v noci spávam služobne
Tá pravá chvíľa vždy je na dosah
Ozaj sme vytrvalí.
Mesiačik svieti.

Prišiel som na svoj čas
Línia pohoria je povalená

Na horách všetky hodiny sú sprerávané
Puchne ten kopec noci v mojich očiach
Tma ako had sa ťahá
Viac som čakal
Vadím sa s paľbou guľometov
A v hvízdaní mŕn stojím po kolená
Zdá sa mi padajú už nebies telesá
Ten rachot mi je dobre známy
Hľa každá strela letí balisticky
Poznávam pravú hviezdu v noci
Raz sa mi zablyskne
Tak i ja v živote snáď ešte raz sa zablysknem
Na husto poberú sa za mnou minúty
Ach táto noc tak strašne veľká ako vody vody
Ale ja vždy som začal s krížom život
A všetkým poviem ako som tu dlho
A všetkým dám svoj prsteň snubný poznať raz
Lebo len vtedy vojak som keď život pokrámam jak chleby
Potom ja vždy som dobre bojoval
Snáď teraz zo mňa lístie opadá jak so stromu
Keď vietor ešte hustejšie raz zaberie
Podobný budem všetkým sivým horám
Keď strely fičia porád týmto krajom
Ale ja nechcem záhadný byť
Ja mám dosť sily v boji stáť
Skutočne raz mi povie každý vojak: kamarát
Kamarát bol si s nami
Bo v boji každý cíti viacej priateľstva
A v noci vždy chce vedieť kto je blízko

...

Bolo mi kamaráti smutne nevidieť vás prvej noci
Lebo tma náhle vzala mi vás všetkých
Snáď by som plakal bol jak dieťa bez hračky
Snáď Bože môj
Snáď bol by som sa bál
Lež človek musí všetko mať i keď je sám
A musí vidieť dosť na svoju tvár
A svietiť dosť vo svojej duši
Lež teraz iné svetlá rozmetajú zem
Stačí mi celé pole zažať granát
A potom v duši zas mám viacej pokoja
Keď vojak pri mne z tohto ohňa rastie
Hľa všetkých – všetkých poznám tejto noci
Po každej rane si ich počítam
Čo by som iné robil iné bez bolesti
Než to keď soznam môj už vynecháva
Oh trpké je tu stáť a počuť pozdrav vojaka
Ako mi dáva sbohom
Skutočne raz mi povie každý vojak: kamarát
Kamarát bol si s nami

Zdroj: Stráž vlasti, roč. II, č. 10, 10. marec 1944, s. 8.

RUDOLF DILONG

V PRVEJ LÍNII

.....

Na fronte prvou stigmou lásky je mi že som vojak
Mám pieseň sestru tu ma slnečný deň zájde
A vetrík brat môj sladký trhá to čo majú moje zraky
Mám toľko, čo mi sveta oči uvidia
Ešte mi úsvit ráno nevzišiel už viem kam patriť budem
Lebo sú všetky dni len na to jak sa v pravom čase ohlásim
To je česť vojaka sa neoddiaľť od miesta kde tečie jeho život
Mám v tráve svoj stan veliteľa tuhý na smrť
Raz v lese za stromom i pri potôčku niekedy
Hľa v kvetoch i vo vtáctve ktoré tu raz bolo
Ja viem si zmerať vlastným pohľadom čo dovidím
A radosť je len to čo oči moje povedia
Konečne na fronte sa každý mnoho mnoho díva
Viem koľko platím za svoj pohľad na obzory
A cena moja je že ja som vojak
Ja postriehnem i jednu desatinu sekundy
Čo bielym chrbtom snehu drží sa ma prstami
Poviem si musím vydržať ten nápor oblakov čo treskly mi na
ústach
Tie ústa skoro nikdy nič nič iné neobletí
Lež vojak stojí dlho v nemom povďaku len že je vojak
Ja pamätám sa presne na to keď sa žije chvíľu
Na to som zvykol kolo polnoci či ráno a vždy v snehu
Ja zlomok života som pochválil
Toľký je zvyšok chvíle jak chvost vlasatice

...

A ako loď je nebe nebe nesmierne
Viem ešte na viac olova sa tvrdo pozrieť za dňa
za dňa keď dbal som na seba už zasa mi ísť treba
Vidia sa opäť v búrke pod tým istým nebom
V statočnej chvíli vojaka keď hodlá kročiť priamo
Hľa viete elipsa je mladosť ale muž pozná čiaru
Tak žije dnes od miesta ku miestu kde zaľahol
Tak vzácny je raz v prískoku bod života
Alebo keď sa nezdvihne ach vtedy cena vojaka je pozdrav
jeho
Tak biely pozdrav že ho počuť veľmi z oblakov
Alebo len tak málo hlasne z vánku
Ako keď peniaz zabelie sa pádom

Zdroj: Slovenský vojak, roč. II, č. 120, 11. november 1942, s. 1.

RUDOLF DILONG

JAR NA FRONTE

.....

Keď všetko príde naraz v kvete
táto jar bude hlboká jak mlčanie
človeku vždy si možno vybrať slzy
aj lásku

Človek sa stane skoro viditeľným
tak krásne narodí sa ako hviezda
a prejsť mu netreba snád' nikdy mnoho
čo by len získal cestou k smrti!

Po zemi temnej ako vtáctvo
hľadá smer svojou tvárou
i tu si zdvihol pútnik zraky pobledlé:
svet iba z lásky stojí

Zdroj: Slovenské pohľady, roč. LIX, č. 8-9, 1943, s. 479.

RUDOLF DILONG

ČIERNE MORE

.....

Pozerám diaľky každým krokom
počúvať chodím vody ťažké
viete že pohľad beží beží vždy viac
to krásne človek nikdy nemá

Až vody polknú moju tieseň
ideme tieňom vlastným ďalej
je jedno kde nás srdce bolí
a kde je závoj tvoj ó Suliko*

Nad morom biele čajky krúžia
čuli ste už jak je to strašné?
Ach moja pieseň je tak sama
a sedí v riasach tvojich Suliko

Zdroj: Slovenské pohľady, roč. LIX, č. 8-9, 1943, s. 479.

.....

* Suliko – dievčenské meno a tiež ruská pieseň

RUDOLF DILONG

BÁSEŇ Z KRYMU

.....

Podivný svet ó lásky Stvoriteľa
čo vylovily toľko zeme ťažkej
je tu len krokom celý čas
a človek mrel by hoci z lásky k kvetom

Jak ľahko je jak ľahko prežiť diaľky
a v rúchu prilbíc popiť miazgu slnka
tak žil tu koreň muža popínavý
na vzdore všetkom aj na láske

Ó nestačí mať iba oči voňavé
kruh kolo človeka sa tvorí z bolesti
a dúha lapí kolo pása horizonty
a horí svet jak fakľa Stvoriteľa

Všetko je ľahko uhádnuť jak prišlo
život sa celý sosypáva s čiernej zeme
čo som ja videl rovín utíšených
keď prišla ku ostatku sama bolesť

Ó život jeden je jak tisíc životov
keď porozvinul sa do minulosti
taká je naša tvár a hrozne smelá bude
kým prijme jed čo štípajúc ju zhojí

...

V tom čase donesie zem znaky nové
Pochválen buď Pán Ježiš Kristus
Snád' niečo také šťastné ako domov
snád' niečo také nové ako pokoj

Zdroj: Slovenské pohľady, roč. LIX, č. 8-9, 1943, s. 478.

L A C O P A Š K A

SEVASTOPOLSKÁ PANORÁMA

.....

Ako by pohľad mal večer znavený
a slnko chvelo sa ukonané,
panoráma stála vkresaná v kameni
a potom prešla mi do dlane.

Doznelo echo krásy,
končiac agónie slokou,
tu vystúpily kontúry
až nebu do oblokov.

Tu more bolo uspávkou,
obliate túžbou, zamatovým šerom,
veriaci vkladali do vánkov,
ideály a túžby intímne večerom.

Dnes v ľahkom optimizme,
podávam ruku panoráme,
nech vidí svet, že obaja sme
pri mori, na bulváre.

Teraz som v kroku v letargie,
pohľadom hladkám panorámu,
počúvam slovo, ktoré žije
jak večer ustupuje ránu.

...

Čierne more je kľúčom k bráne,
je život v tvrdom kameni,
je mladým ránom v hrane,
mladosť v sevastopolskej panoráme.

Večer má pohľad bledý, znavený,
a slnko chveje sa ukonané,
tam život nový v tvrdom kameni,
ideály skrýva pochované.

Zdroj: Stráž vlasti, roč. I, č. 22, 26. november 1943, s. 6.

L A C O P A Š K A

POZDRAV RODNEJ ZEME...

.....

Hrmia delá, pušiek vzlykot zneje.
V krvavej vrave dusí sa svet.
Po nebi za mrakom mrak sa valí,
do rovín ženie sa vetrík hravý.

Kdesi vpredu, v bojovej čiare,
na stráži vojak sám...

V posvätnom tichu v besnej vrave,
spomienky na domov mám.

Ďaleko je Tatra a ďaleko Kriváň,
ale ja cez tieto diaľky aj
pozdravom matke kývam:
Ty moja, tu ma požehnaj!

V posvätnom tichu, v besnej vrave
tak sám som s Vami, všetci tam
Vám krajší pozdrav nezavanie,
iba ten,
ktorý z môjho srdca prečítam.

Zdroj: Slovenský vojak, roč. III, 3. marec 1943, s. 3.

L A C O P A Š K A

VEČER NA RUSKEJ STEPI

.....

Tak čudné ticho vtedy bolo
a večer kdesi hral
čarovne na pikolo

A tiene ako ľudí
viacej som nezbadal

Vtedy sa človek pozastaví
a verí že je sám
lebo čaro vlasti
zanechal tichým
spomienkam

Svetlá sa valia ako riavy

Vtedy sa človek pozastaví
a verí že sú dvaja
lebo tá diaľka ukrutná
novou ich láskou spája

Tak čudné ticho vtedy bolo
a jeden vojak kdesi hral
v spomienky ako na pikolo

Som sám

A tiene ako ľudí
viacej som nezbadal.

Zdroj: Slovenské vojsko, roč. I, č. 21, 1. decembra 1943, s. 8.

L A C O P A Š K A

VOJACI
(PPLK.* WILDNEROVI)

.....

Sladko načúvať je piesni
– v jednom novom slove
Pozeráť na Vás ako kráčate
– na pušky prilby oceľové

Oj kamaráti zástava naša plápolá
– nad frontom veje trio jej dúhy
Jak ruža krvi vo farbách hrá si
– v odlesku dvojkríža na oceli

Až tam kde rozlial sa rachot zbraní
– na ústach niesli matkine pocely
Rástli ste stupnicou pušiek guľometov
– brodili sa vybledlou ruskou stepou

I s granátom v ruke keď inak to nešlo
– stali ste sa mužmi tvrdej skutočnosti

Sladko načúvať je piesni
– v jednom novom slove

.....
* Podplukovník

Pozerať na Vás ako kráčate
– na pušky prilby ocelové

Zdroj: Slovenské vojsko, roč. I, č. 13, 15. júl 1943, s. 8.

JÁN MOTULKO

SLOVENSKÝ VOJAK

.....

Silnejší nad bohatstvo sveta toho
si hrdé stopy v histórii odtlačí,
bo nepustil sa nikdy v zápas s Bohom
v pušiek bodľací.

S dunením hruď na kameň vystrieť
mohol,
ale ho držia šťastia kováči –
Hneď po búrke ho pod víťazným rohom
na čele osud slnkom poznačí.

Len do života prebýjal sa tvrdo:
už povraz súkali na obnažené hrdlo,
však keď sa v chlapa zrodil, smrť sa
bála,
bo rovno kráčaľ stále, nikdy stranou,
kryštálky lásky skrýval v srdci samom
a v pästi húžvy ako skala.

Zdroj: Stráž vlasti, roč. I, č. 14, 1. október 1943, s. 6.

JÁN MOTULKO

PREDJARIE NA FRONTE

.....

Ešte je v láske chorý,
tak opatrne dýcha,
bude ho v srdci moriť,
po bielych rukách ryha,
a v očiach obraz ženy,
bajonet obnažený,
hriešnejší ako krásny.

Pritíska prsia k zemi.
Je z bojovníka básnik.

Ešte je v láske slabý,
ale ho úsmev putná,
Bože, tú trýzeň zabiť!
je v bôli preukrutná,
má v očiach obraz ženy,
bajonet obnažený,
hriešnejší ako krásny.

Pritíska prsia k zemi.
Je z bojovníka básnik.

Ešte je v láske tichý,
v útoku beží slepo,
rozdáva smrti kryhy,
kolísku nosí stepou,

...

na očiach obraz ženy,
bajonet obnažený,
hriešnejší ako krásny,

Pritíska prsia k zemi.
Je z bojovníka básnik.

Ešte je v láske malý,
kalíšok ruže v daždi,
až máj ho na krv spáli,
ostane jazva navždy,
a v očiach obraz ženy,
bajonet obnažený,
hriešnejší ako krásny.

Pritíska prsia k zemi.
Je z bojovníka básnik.

Ešte je v láske cudzí,
ale ho vábi, sladká,
po nociach nespí z hrúzy
a v sne sa plazí k vrátkam
na očiach obraz ženy,
bajonet obnažený,
hriešnejší ako krásny.

Pritíska prsia k zemi.
Je z bojovníka básnik.

Ešte je v láske skromný,
než začne túžiť zase,

prv napije sa z Hromníc
a potom pôjde na seč:
na očiach obraz ženy,
bajonet obnažený,
hriešnejší ako krásny.

Pritíska prsia k zemi.
Je z bojovníka básnik.

Zdroj: MOTULKO, Ján: Blížence. Turčiansky Svätý Martin 1944, s. 21 – 23,
tiež Kalendár Stráže vlasti na rok 1944, s. 157.

JÁN MOTULKO

PASCHA 1943

.....

(Geničesk, Biela sobota 1943)

Hospodin, Pán tvoj, obdaril ťa žiaľom,
paschou je čierna skala.
Najmladšie v chate plače: mama, málo,
a ty len mlčíš.
Vojna vzala.

V mysli sa vraciaš v rodné miesta.
Kedysi stál tu dom.
Už ani plakať nevieš pre strach.
Hospodi, Bože, čo s mužom?

Nevieš, nie, nemáš ani hlavu,
keď kľakáš pred ikonou vše.
Najstaršia dcéra v Moskve.
Možno umrela už.
A mladšia v Germánii.
Rok už nepíše.

Poslednú kravku Nemci vzali,
ostávaš sama s vierou len.
Hospodi, Bože, horký kalich.
I brat tiež padol v plen.

Čujem, jak vravíš: žalko, žalko,
kde prejde stopa vojny

a poroztrhá srdcia dialľkou.
Hospodi, Bože bohabojných!

Hospodin, Pán tvoj, obdaril ťa žiaľom,
ty paschu v cerkev žehnať nesieš
čiernu ako zem.

Najmladšie v chate plače: mama, málo...
Hospodi, Bože, viac už nevládzem!

Zdroj: Katolícke noviny, č. 15, 11. apríl 1993, s. 11.

JÁN MOTULKO

PADLÝ

• • • • •

Kto povie delám: ticho, ticho,
v náruč mi klesá tráva poľná,
dnes podobám sa šedým mníchom,
hladina úst mi klesá zvolna,
skláňam sa nižšie, nižšie viacej,
do prázdna liché slová vravím,
odkladám k veciam telo spiace,
pokým ho plameň neroztaví.

Ako by z noci znely zvony,
čo načúvam tu, v sen sa mení
a výkrik môj sa v trosky lomí
a krvou strieka teplej zemi...

Skloň hlavu pri mne,
na obetišti sveta stojím,
z rúk meč mi padol, plodné semä,
čo v púčkoch krvi tajne drieme,
obrastám celkom chvojím.

Som piskot strely s krivkou boľavou,
oči mi smutným krčom svietie,
som pri spomienke celkom dieťa,
som piskot strely s krivkou boľavou,
materidúšku cítim pod hlavou.

Kto tuší vo mne zeme žľč?
Unikám k sebe tajne, som srdce obetišťa sveta.
Unikám k sebe tajne, ku krížom svojich smútkov.
Kto tuší vo mne zeme žľč?
Unikám k sebe tajne, ku krížom svojich smútkov,
k pramienkom úzkym,
k pramienkom krvi, prýštiacim z ústnych kútkov.

Kto tuší vo mne zeme žľč?
Z bezfarbých smútkov stekám v prúdy,
som živým bojovníkom dobrý pastier
a ticho hrozivé na kvapky drobné drvím v hrudi,
s piskotom strely k hviezdám rastiem.

Som živým bojovníkom dobrý pastier.

Ako by z noci znely zvony,
čo načúvam tu, v sen sa mení,
a výkrik môj sa v trosky lomí
a krvou strieka teplej zemi.

Keď pohladkáš ma krásny,
keď pohladkáš ma tichšie, najkrajšie slovo: padlý bojovník,
keď pohladkáš ma v roztúžení hriešnom,
najkrajšie slovo, vykúpené zlatým plieškom,
v sandálkoch májových sa v pupcoch rosných zaskviem,
fialky prvé voňať budem zdola,
v piskote striel sa ako hviezda zaskviem,
a v nociach ťažkých takto úzkosť matky zdolám.

...

Kto povie delám: ticho, ticho,
v náruč mi klesá tráva poľná,
dnes podobám sa šedým mníchom,
hladina úst mi klesá zvolna,
skláňam sa nižšie, nižšie viacej,
do prázdna liché slová vravím,
odkladám k veciam telo spiace
pokým ho plameň neroztaví...

Zdroj: MOTULKO, Ján: Blížence. Turčiansky Svätý Martin 1944, s. 18 – 20.

VLADIMÍR ROLKO

PRED BRÁNOU ROSTOVA

.....

Teraz tu niekto dokonáva dielo,
nás tisícročie našlo pred bránou Rostova,
ďaleké východiská prúdov krvi našej
a nové méty boj náš postaví, odchová.

Jaj, oceľ tvrdá je a nárek nábojov,
je žeravá ťarcha výstrelu olova –
oddávna zastali sme v strmom rúbanisku,
nás tisícročie našlo pred bránou Rostova.

Kamarát môj drahý, nežaluj, nežaluj,
musí byť paľba z diel, než príde obnova,
dedina zavýska a chotár na ohnisku:
nás tisícročie našlo pred bránou Rostova.

Sirény hučia vysoko a smrť volá zdola,
Don z brehov vykročil, z okrajov ostrova
a ťažkým krokom niesol ortiel výrokov --
nás tisícročie našlo pred bránou Rostova.

Kto zdvihne slova proti nám, kto zápor postaví,
ten sťa by Bohu rúhal sa a s pravdou bojoval,
na svoju hlavu smetie uhoľ horľavý –
nás tisícročie našlo pred bránou Rostova.

...

Predkovia, k vám nemým volá pokolenie činov,
čo zdvihlo ramená ovocím venčené,
hľadte na rady naše, čo ste šli cestou inou:
panciere pália a míny nesieme.

Pre blaho detí a otcov v robotách
nás tisícročie našlo pred bránou Rostova –
Europa v zápase, armády sú v poli,
zapadnuté svety horia v samotách.

Pre kríže krvavé, pre hrozné príkoria,
pre zbojstvá vaše hrozné, drahí pánovia,
panciere naše pália, míny trhajú –
v útoku divízie na brány Rostova.

Zdroj: Slovenské pohľady, roč. LVIII, č. 8-9, 1942, s. 546 – 547.

VLADIMÍR ROLKO

VOJENSKÁ

.....

Je naporúdzi mnoho vecí
a najďalej je srdce vlastné,
zahluší všetko Meluzína
a plameň vyhní nevyhasne.

Rútia sa mosty ponad rieky
a černie nálož dynamitu,
dokiaľže zájdu pluky plavé
od noci až do úsvitu?

Pochody naše z meruôsma
a náš je odboj, večne lačný,
i preto päste stvrldly včasne,
aj rým i spády našich básní.

Ver, dujú vetry od Lembergu,
otrepané dusia vety –
na čase obrátiť sa na úvratiach
a s nami pôjdu detné deti.

Od roka stoja doma stráže,
hej, chlapci, drahí kamaráti,
dokiaľže ešte vystačíme
hnať útokom na barikády.

...

Tu domy naše, chlieb náš býva,
nech pancier proti diablu páli –
hej, sloboda, slobodienka,
vo vyhni ťa zohrievali!

Zdroj: Slovenské pohľady, roč. LVII, júl-august 1941, s. 477 – 478,
tiež ROLKO, Vladimír: Na rúbanisku. Turčiansky Svätý Martin 1942, s. 61 – 62.

VLADIMÍR ROLKO

ZÁZNAM NA PERGAMENE

.....

Terajšie hovory sú hlasy nové,
výkriky mnohých odhodlaní,
volanie do dialok úpenlivé...
ohrady v rozvalinách a plot dolámaný.

Hovory terajšie nesmiete zapadnúť.
Mnoho je krvi a veľké utrpenie.
Na poliach rastie zbožie,
na srdciach vykúpenie –
nech žije moc i sväté meno božie.

Viac dychu bude, bude viacej ducha,
zdvihnuté ramená v boji neprestanú –
dcéry si oblečiem do svadobného rúcha,
vovediem, vovediem synov si
v dvadsiate výročie do hlavného stanu.

Vy vety antické, vy vázy krásne,
písmená gotické, víťazné oblúky,
evanjeliá a výrony, básne
našou to vravou ste, našimi modlitbami –
lež i meč i boj i skrvavené lúky.

Nejeden teraz zájde filister
do bočných ulíc a na zádach skape –
mati moja drahá zvykni sa na výstrel,

...

pozeraj, pozri, čo vidieť na mape:
svet nový sa tvorí – svety zanikajú.

Zdroj: Slovenské pohľady, júl-august 1941, s. 478;
tiež: ROLKO, Vladimír: Na rúbanisku. Turčiansky Svätý Martin 1942,
s. 63 – 64.

ŠTEFAN ŽÁRY

NEZNÁMY VOJAK

.....

Osuhel' tuhne puká mráz
A ja tu stojím nemo
Je tisíc bitiek na sto fáz
Nik nezná moje meno

Na mape vidíš čiary ciest
Za cestou rieka beží
Pri rieke koľko koľko miest
A v meste tábor leží

V tábore zasa stojím ja
Neznámy vojak „ktosi“
Ráno ma do briez povíja
Kvapkami chladne rosy

Stojím opretý o pušku
Odhodlaný a v strehu
Koho si vezmem na mušku
Skrvavie farba snehu

Osuhel' tuhne puká mráz
A ja tu stojím nemo

...

Je tisíc bitiek na sto fáz

Je veľké moje meno

Zdroj: Stráž vlasti, roč. II, č. 2, 14. január 1944, s. 9.

ŠTEFAN ŽÁRY

BRIEŽDENIE

.....

Utekaj bežec neobzri sa
Sleduj vždy jeden cieľ
Starý svet v žumpe hanby hnisá
Nový sa rodí z hmiel

Starý plod trúsi nové zrná
Vietor ich nesie vpred
Však najprv odval z oka brvná
A zastokni si kvet

Usmej sa vojak na červánky
Poznáš v nich svoju krv
Už zájdu za mrak míny tanky
A prepadne sa rov

Len biele kríže pozlátené
Prezradia veľký čas
Tak veľa veľa v zemi drieme
Tak málo je tu nás

Nuž ďalej bežec neobzri sa
Sleduj vždy jeden cieľ
Starý svet v žumpe hanby hnisá
Nový sa rodí z hmiel

Zdroj: Stráž vlasti, roč. II, č. 4, 28. január 1944, s. 7.

ŠTEFAN ŽÁRY

HORSKÝ PEŠIAK

.....

Krkolomné sú tie hory
na pleci este guľomet
To mne nech nikto nehovorí
Že krv je krásny vodomiet

Plesnivec svieti na golieri
Môj odznak to a odvaha
Dodáva sily mi a viery
A protivenstvá premáha

Mám drahokamy mám dva skvosty
Zázračné nohy pešiaka
Zdolajú skaly vodu mosty
Keď to už nikto nečaká

Krkolomné sú tie hory
Na pleci ešte guľomet
To mne nech nikto nehovorí
Že krv je krásny vodomiet

Zdroj: Stráž vlasti, roč. II, č. 20, 19. máj 1944, s. 3.

HADRI-DREVENICKÝ

LIST MATKE Z FRONTU

.....

Až tam, kde obzory so zemou sa snúbia
a kde Tatier štíty, soply k prosbe dlane,
až tam, kde oblaky ponad stráne blúdia,
ba ďalej, zalieta vrúcne milovanie.
Až tam, kde v izbietke sedíš mi, drahá mať,
a v rukách kostnatých preberáš ruženec,
kde čujem modlitby za návrat odriekať
a chystáš radostí vavrínový veniec,
až tam, kde potôčik žblnká vedľa chatky
a úsmev zaspieva na červené pery,
kde s prosbou zastane len na oddych krátky,
kým sa nad životom celkom nezvečerí,
až tam, kde slnka jas v srdci sa zachvieva
a kde modlitbou je každý dych, každý ston,
kde v láske materskej život sa modlieva,
doma sa cítim zas po súžbach napokon.
Až tam sa na dieťa, s úsmevom na tvári
a s kytkou fialiek, v náručí premením,
až tam zas, mamička, detstvo mi zažiari
a život krásny tvoj do hĺbok ocením.
Až tam, kde roličky mozoľom voňajú
a znojom tvojich snáh, rodia chlieb, sperlené,
až tam, kde dve okná domov ma volajú,
složím si krásne sny od detstva vysnené
a prídem k tebe raz s drahým slovom: mama!

...

V náručie padnem ti a zbozkám tvoju tvár,
a potom nikdy viac neostaneš sama
a ja zas nebudem bez teba samotár.
V spomienkach letím len, mamička, k tebe zas,
v spomienkach na sviatok, na lásky tvoj deň,
a keď ti z obetí ukladám kytku krás,
dve srdcia spoja sa v modlitbách, iste viem.
Tu dunia kanóny, tu lásku hluší rev,
tu iba povinnosť volá na výzvedy,
tu tupé stonanie najkrajší ľudský spev
a tu smrť na husliach brnká si koledy.
Prídem!... A rozpoviem, čo dávno v srdci mám.
Prídem!... A v objatí splatím ti súženia.
Teraz len na lístku pozdrav ti posielam,
mamička, zdravím ťa! Mamka, do videnia!

Zdroj: HADRI-DREVENICKÝ: Slovenský rok. Bratislava 1943, s. 77 – 78.

HADRI-DREVENICKÝ

MATKIN LIST VOJAKOVI

.....

Na tvoje slová, synu môj drahý,
posielam vrúcnu odpoveď;
na papier kladiem trasúcou rukou
srdce materské a to hneď.

V modlitbách stále zalietam k tebe,
ta, kde si v lesoch na stráži,
píšem ti lístok, v ňom nájde matku,
nech ťa na chvíľočku oblaží.

Si so mnou, synu. Si v mojom srdci.
Nemám iného krom teba.
Slzou zrosujem v samote bôľnej
každý kus života i chleba.

Si so mnou, synu. Srdce materské
neznalo nikdy nevďaku.
Nepozná diaľok, všetko mu blízko,
nedá sa klamať prízraku.

Tu na tom mieste – znakom to značím –
vrúcny posielam bozk mati.
Do lístka kladiem srdca modlitbu.
Tá šťastne teba mi vráti.

Zdroj: Kalendár Jednota 1943, s. 186.

VOJTECH MIHÁLIK

SPOVEĎ VOJAKA

.....

Krvavou žiarou zavítalo ráno,
keď prebudil ma rušňa hvizd...
 To treba ísť!!!
Už šálku mám, i batoh, deku,
 i krížik biely na hrudi,
i prudkosť ramien v prvom vzteku,
 i pušku, vernú spoločnicu,
 čo povedomie prebudí,
 i dusný plameň odvahy...
Znie v uši pieseň koľajníc
 a udiera i na prahy
 a udiera mi do uší...
Ideme všetci vpred,
 ideme všetci mrieť,
keď vojny vresk nás ohluší,
ideme všetci v diaľne strany,
 tiel zápach dusí, dusí,
 bo kto sa krvi stráni,
 ten vojny neokúsi!
Za nami domov spieva,
 pred nami front,
odvahu v srdcia vlieva

života väčšia časť:
Boh a vlast!!!

Zdroj: Slovenský vojak, roč. II, č. 53, 1942, s. 3.

VOJTECH MIHÁLIK

SLOVENSKÝ VOJAK

.....

Zahučte, delá, víťazne,
stráž ohnivá a obratná,
k vám všetkým, bratia, volám:
Nech škodca v krážoch zaviazne,
lebo sa nebál siahať nám
na naše tiché polia!

Ja, hrdý vojak týchto dní,
údolia dľaňou prikrývam
a strážim svoje hory,
v blikavej žiari pochodní
znie moja pieseň hrmivá
a v mladých prsiach horí.

S rozvahou spájam odvahu
a moje biele perute
žiaria i v divom mraze,
som titan v svojom rozsahu:
srdce mám k Váhu prikuté
a ruky na Kaukaze!

Zdroj: Plameň, roč. XI, č. 2 –3, 1. február 1944, s. 19.

JÁN HARANTA

ZA PADLÝM

• • • • •

Ďaleko od nás stonal v krvi čas,
pred nami rany jeho dokorán
a ktosi za liek jemu padol zas
a už len duchom príde s tamtých strán.

Nie, telo prišlo, strašne dychtivé,
životu dať sa smrťou svojich bied,
lež ty si zrela v nemom údive,
jak dávalo sa hrozne za obeť...

Potom si nad ním rozlámala hlas
na čriepky vzdychov, slová trhané,
zrak v hĺbky noriac v nebu vzlykalas,
dávajúc s ním sa v obeť oddane.

A teraz život ostal s tebou sám,
snúbenka smutná, bludná sestra hviezd,
toho, kto z boja vzlietol k nebesám,
podobu chrabrú v sebe budeš niešť.

Zdroj: HARANTA, Pavol: Klienti. Turčiansky Sv. Martin 1944, s. 31.

ANDREJ ŽARNOV

SLOVENSKÁ STRÁŽ

Bubny hučia na pochod
volá vlasť a volá rod:
hor' sa, junač, pod zástavy v drahej otčine!
My sme vlasti verná stráž,
naše heslo: národ náš,
kým Slovensko vojak bráni, nikdy nezhyne!

Hurá, napred do kroku,
s puškou, bodlom po boku,
na obrani otcov, matiek v našej krajine!
My sme vlasti verná stráž,
naše heslo: národ náš,
kým Slovensko vojak bráni, nikdy nezhyne!

Za trpieť nebolí,
ani padnúť na poli,
len nech pieseň šťastia hučí v horách, doline!
My sme vlasti verná stráž,
naše heslo: národ náš,
kým Slovensko vojak bráni, nikdy nezhyne!

Na obranu pokoja,
hotoví sme do boja,
za slobodu život dáme drahej otčine!
My sme vlasti verná stráž,

naše heslo: národ náš ,
kým Slovensko vojak bráni, nikdy nezhynie!

Zdroj: Stráž vlasti, roč. I, č. 15, 8. október 1943, s. 6.

EMIL B. LUKÁČ

PADLÝM ZA SLOVENSKO

.....

Horká je naša duša, krutá,
jej sladkosť blenom je.
Hľa, i keď rozlámu sa putá,
blen ten tu zostane.

Vy vmiešali ste nápoj drahý
do mora horkosti,
krvou ste pokropili svahy
bez básne, ľútosti.

A hrozná, žitá, hory, bralá
osladil nápoj ten,
len do srdc krv sa nedostala,
tam ostal starý blen.

By zmenil sa ten v sladkosť chleba,
nalejúc novú čas,
ešte raz vstať by bolo treba,
a padnúť ešte raz.

Zdroj: Duch a zbraň. Sborník vojenskej a vlasteneckej poézie.

(Zost. Anton Prídavok). Prešov 1944, s. 186.

GREGOR CÚT

V POCHODE

.....

V pochode srdce bije rovnakým krokom útok
To nie je bábkové divadlo
S rozkazom ide skutok
A zora čo venčí čelá
to nie je reflektor na kulisne.
Sťa mramor vôľa biela
keď sa bodák za hranicou blysne
To vojak tisíc razy znásobený
tvrdne na skalú v pozore
Ťarchavie už zem od ozveny
boja čo svet náš rozorie
ten úhor pre nové semä
Ach zem dobodaná
v ochranu nám daná
od tvojej hranice
obťažným terénom bezhraničnej vernosti
určuješ vojakom ciele
Dnes ťa zasa chrániť chceme
pancierom lásky z ocele.

Zdroj: PYŠNÝ, Eduard: Oceľ a myšlienka. Bratislava 1941, s. 3.

ALOŠ STANKOVSKÝ

NA KOV PRILBY

.....

Do vetra zasadený osedlám koňa svojho
a poletím ta kde niet konca kraja
a budem spievať vojnovú kantijénu
z ktorej sa ide nové dieťa biť

Za práva rodu za vlasti česť
za pieseň predkov pohanských
vytasím dýku a hodím do olova
tak tesne vedľa teba hviezda letím

Ale ja som tu už dlhé roky
ja cez lupu ohňa vidím staré naše kostoly
do ktorých dedo chodil s modlitebnou
knižkou
a potom padol na kov prilby
čo sa vám zdá moji ašpiranti
keď v rozkaze dennom stojí: treba ísť
keď treba prilbu vyleštiť a do frontu sa
zaľúbiť
vy viete dobre že je to prihorúca milenka

Zdroj: Stráž vlasti, roč. II, č. 3, 21. január 1944, s. 9.

SLOB. AŠP.* VÍŤAZOSLAV HEČKO

VOJAK NA STRÁŽI...

.....

Stoj, vojak, na stráži
ako tvoj predok stál
na rodnej čierťaži,
keď na ňu tiahol vrah;
ak sa zas odváži
priplaziť na dosah,
ohňom ho spál!

Stoj, vojak, na stráži
pevný jak žula brál,
tvoj postoj zaváži,
trojvršie na horách
s dvojkřížom zvíťazí,
vydrží na boj prach,
vydrží val.

Stoj, vojak, na stráži,
ruky máš samý sval,
teba nik nesrazí,
ani mráz, ani hrom,
odvahu do paží,
nech rastie rodostrom,
čo sa rásť bál.

.....
* Slobodník ašpirant

...

Stoj, vojak, na stráži,
bdi, hrdý orol skál,
spievaj bez oťaží,
sekaj na poctu zbraň,
stráž dejiny odkazy,
otcovskú pôdu bráň
a krivdu páľ!

Zdroj: Stráž vlasti, roč. II, č. 20, 19. máj 1944, s. 8.

SLOB. AŠP. RUDO MORIC

PANCIERNIKOM

.....

Vám, panciernici, veniec patrí
z vavrínu zlatistého
za služby národu čo vám verí
v sily vaše skladá údy osudu svojho.

Vy viete trieštiť pancierom
o panciera jagot jagavý
a vraha vlasti obdariť pranierom
pred ktorým sa celý svet zastaví.

Vy viete zasadiť ranu
čo nepriateľa večne páliť bude,
znesiete debatu vravnú
kanónov na oceľové hrude.

Vráťte sa sťa víťazi
na lono matere-vlasti drahej,
ona synov si pritúli – pohladí
opálom radostnej slzy vlahej.

Zdroj: Stráž vlasti, roč. II, č. 32, 11. august 1944, s. 10.

AUTOR NEZNÁMY

NAŠIM HRDINOM

.....

Spomínam si na Vás, ó, Vy hrdinovia,
spomínam na Vás vrele v svojej hrudi.
Spomínam a spomienky sa vždy mi v srdci novia,
spomínam na Vás – na šlachetných ľudí! –

Spomienka moja na večnosť Vám patrí ...
Vám, čo krv ste vniesli vlasti na oltár,
by sa honosili Vami naše Tatry,
keď láskou rodu rudne Vaša milá tvár! –

Spomienka moja patrí i tým zbledlým lícam,
ich krv ztvrdla na zloduchov pláni,
darovaná vo snách najkrásnejším skicám ...
tie, z srdc rodu nikto, nikto neodstráni! –

Spomínam na Vás, ó, Vy hrdinovia ...
Spomínam na Vás vrele v svojej hrudi,
Vaše činy vlast' nám rúchom skvostným zdobia,
my sme na Vás pyšní a sme na Vás hrdí! –

Zdroj: Duch a zbraň. Sborník vojenskej a vlasteneckej poézie.

(Zost. Anton Prídavok). Prešov 1944, s. 192.

RUDOLF DILONG

—

VOJNA

RUDOLF DILONG

ODCHÁDZAM DO POĽA

.....

Keď príde karta to že chlapec snivý je
tak snivý pri slze vie rukovať
po prvej chvíli po tej chvíli ide prostý
od bólu smútku Bože ráč dom uchovať

Na vlak sa prežehnať a v očiach matka s ružencom
snáď ešte so spomienkou na niekoho
snáď chlapci je to pre mňa naraz veľa
ten vzdych ten dlhý vlak tých vecí vecí mnoho

Ale vlak šibol sbohom na kopci
tá strašná diaľ a kde – kde hvízdnutie
a pieseň Hojže Bože jak to bolí
a pole široké a v mysli ruky stisnutie

Krok s krokom s jednou dúhou ako za snom
s tou dúhou prísť jak hreje farba domova
i tu mi hľadá z očí vlasť a čierne pole krvi
a pole krvi ďalej od Lvova

Ale ja idem na front víno dať zo srdca mnícha
vínom vás natriem na ústa a na oči jak na višne
ja kázať Boha chcem čo kliali ste mu proste
i hriechy vám sňať vám čo ste mali bárišne

Len majte ku mne srdce dobré tisíc srdc
som jeden z vás i ešte siaham do lutne

...

neplatí pre mňa staré inter arma
i zomrieť viem za moje meno presmutné

Ale ja skorej ešte nenájdenny zájdem
sto výstrelů a pri nich jeden zblúdený
ten večer s vami tento smútny večer budem
ten posledný ten večer v poli studený

Jednu noc v zákopoch čakal som na smrť

Nie tá zem zvířená nie zápas nie boj
ani krv krvička v tom poli zelenom
ja pastier Ábel som neboj sa neboj
za tejto tichej tmy snímaj mi bremeno

Celý som nevinný ja neviem ja neviem
záviď mi túto noc záviď mi
keď padnem keď zomriem to sa len zabeliem
to sa len po noci tak ticho rozvidní

To len sen spáli sa to diaľka dohorí
a ďalej potečú potoky jarné
dívam sa do poľa dívam sa do hory
čakám ťa čakám smrť hodiny márne

A nebo nesvieti a hviezdy mimo sú
tma je a ty nejdeš zbabelá zbabelá
ty nejdeš vložiť mi na zraky mimózu
ty nejdeš po nivách pastiera Ábela

RUDOLF DILONG

SLOVENSKÝ VOJAK

.....

Pozdravujem ťa vojak
podaj mi ruku pravú
povešť i pieseň jednu
sen jeden jednu slávu

Mne nie je tuná básniť
zarovno stojím v zbroji
pozdravujem ťa znova
Slovenské vojsko v boji

Domova obraz nosíš
a spia ti hole v dvore
obočie scláňaš dlaňou
tým smerom hľadáš zore.

Oj, ďaleko si synu
a snívaš po slovensky
vpred ešte do boja ísť
vpred ešte Amienský

Príval sa oprieť chcel by
aké ste hradné múry
príval sa hrozne černie
príval sa ešte zkúri

Poznať ho ako kročí
kto zlý jed kryje v ďasne

...

vojaci hľadia iste
vojaci cielia jasne.

Muž cti keď padne v boji
nie je to zajedno jak
nie žoldnier zaplatený
ale syn vlasti vojak

RUDOLF DILONG

VEČER NA FRONTE

.....

Za stolom s kávou čiernou
za stolom bledším vzdychov
s očami synu môj
s očami tvoja mati s tebou
raz ustaraná mati s tebou
raz domov v diali kúzelný
milý môj vojačku
dnes opäť hrozne sám
za tebou rodný kraj
za tebou luna smutná
i potok za ňou snivý
z kopanísk nevráti sa

Stôl z jednej dosky
tak trúchlivý že ticho svieti
a tváre naše tváre z kávy
a mlieko večerov
prekypí vrchom poľnej šálky
a stôl tak trúchlivý zas ticho svieti
I kto má povedať
čo drahý domov šumí vánkom
čo ešte Tatry snijú
i kto má povedať
jak v Rusku slzy posbieram
zdá sa mi v Krivoj Rogu

...

tri sestry zaplakaly
tri sestry opustené

Ten večer nevystať
ten prvý večer zvyknúť
ten večer vybuchne
ten večer prvý zvyknúť
ten večer prvý výbuch granátu
a potom vojna vojna spievaná
potom už život taký prostý
jak luskať semä slnečnice
a bomby ako z vetra
jak lístím donesená jeseň

RUDOLF DILONG

POZDRAV DOMOV

.....

Len v noci po vás smutne
len noc je hlboká
nedýchať ešte nájsť vás
v tej istej noci doma
v tej istej hĺbke

A ráno slnko
vy slnko oknom uvidíte
nám príde Raty vítať
nám stenu pritúliť
nám čakať čakať

Vojaci bavia sa pri gramofone
dáme si gramofon
dáme si smrť pri gramofone
to ide jednoducho

Ó chlapci po obzoroch
jak si vás nebo trhá
jak modré kvety
jako môj pozdrav domov

RUDOLF DILONG

PADOL HRDINA

.....

Ten večer bez konca
jak zraky jedným smerom
dopredu jedným smerom
a domov jedným smerom
ten večer bez konca

Ani tma nebola
ani ma oči nebolely
a kroky cup cup
a stepy s ozvenami
a ja som odišiel
a ja som padol
tak ticho za vlast' že ste nepočuli

Ja ležím
jak modré slnko v stromoch
ja ležím sám
ja ležím v poli

RUDOLF DILONG

POHREB V POLI

.....

Rov k rovu k rovu vietor
a vlna oblakov
tu prítomní čo stojíte
a vtáky plačú iba vtáky
s pozdravom ostatní
postojte na ceste
vojačku vojačku
len tieto slzy vezmi
len tieto slzy ešte

Dneper ti šumí zaspať zaspať
a z mora hučí pod' pod'
zo stepí hučí pod'
z plání to ticho večné
to ticho vzrušené.

Hrdina vlasti obeť dal
hrdina ticho žil
tak ticho odišiel
tak ticho poslušne
Na poctu zbraň!

Vojačku len tak odchádzaš
tak ako by si spadol
a ostal ležať
vojačku spi spi.

RUDOLF DILONG

PALBA PRI GOLODAJEVKE

.....

Ten ktosi
peklo hotoví
ten ktosi s čiernym chrbtom pekla
ten z besných papúl
ten prevalil sa
ten ryje
šialene ryje
tu dolu ryje
načierno ryje noci ryje
a duní pole
a z dymu zem zem diabla
vstal diabol húfy diablov
zabrechal kráter ešte kráter
a dolu nižšie za noci
za noci kráter

Čo je vo vás že zarevete
Na zem!
Páliť!
Dávkami páliť!
Ten čierny koniec sveta strach
ten výsmech satana
ten rev do smrti
tu stáť

Kyrie eleison
ó Kriste ratuj nás

A Boh nás ochráň
Boh prešiel medzi strelami
po zemi ukrižovanej
po zemi z dymu
po zemi potme
videl som Boha

Pane tá bengálska noc
tá odhodlanosť Pane môj

RUDOLF DILONG

MOT. PPL.* 21
(PÁNU PPLK. HUSÁROVI)

.....

V nedeľu popoludní slnce
zdá sa mi o vás mladí bojovníci
zdá sa mi svieti slnka lúč na celé pole
na zdravie veľký vartáš
Mot. ppl. 21

Chodím po veľkom fronte
raz som sa vrátil k všetkým kvetom
k ružovým kvetom duší
naozaj poznám duše ľudí
a celý svet je teraz v meste s lunou
na toto myslí vojak
podobný každej jabloni je v inom kraji

Jak tento vojak vidí na dostrel
a zrakom zastavuje sa pri ruži šípovej
hneď na to stane sa do noci
štyri či päť šesť výstrelov sa zaligoce
ktosi mi vraví ľahni anjeli ma zaujímajú
jako sa sníva kvetom
na oči všetkých panien sa už nepamätám
a znova príde sviatok očí
čoho sa dožijeme

.....

* Motorizovaný peší pluk

Pán Boh nás kosí
ja svojej smrti žehnám
ja svojej smrti poviem trhaj trhaj kvety
a obíd' kvet do zeme zasadený
Mot. ppl. 21 zasadený

Vojaci posielajú pluku srdce
jak svedomite idú strely
gulomet dekou obalený
na tento čas
práve na tento čas sme zastrelení
a vojak niektorý
niektorý vojak ozve sa jak soprán
a iný vojak stal sa vidinou
v tom kríčku dohľadnom
teraz je deň tak presný deň bez hodín
zo strelní volá víchor ideme
za minútu času
ideme za celého vidna
pošleme srdce pluku
pešiemu pluku 21

Chodím na veliteľstvo pluku
tridsaťdva krokov odo mňa je stojka
a chodím k duši veliteľa
tak dobrej že mi povie servus
štyridsať krokov odo mňa stojka zastaví
vtedy sa zachvie ako hodinky jak zvonec telefonu
to je jak kročiť v pravej chvíli
jak vydať povel na čas

...

sto ráz na čas za deň
a sto ráz v paľbe oknom
a sto ráz s pánom veliteľom
a potom zasa náš pluk nepáli
je práve deň-dva k všetkému čo strácam
a strácam sa jak odistený granát
potom pán veliteľ je reč o básnictve
na túto báseň zvedavý je pobočník

Bože môj mne je to tak fuk
ale dnes nepozerám
dnes nepozerám ani za odchodom zajatcov
ani za slovami čo stratily sa vo vetre
studený vietor práve zakvílil
Kaťuša vyšla na breh spievať
tak nejako znie pieseň ruská
a za ňou ordonančný dôstojník tak ticho hľadá
tak ticho tichšie ako príchod zimy
skoro sa zmení situácia
a zmení oči spravodajcu oči antilopy
oči čo domom snehu sú a bránou večnosti

Chodím na štábnu rotu pluku
som v duchu v jednej vinici
môj sluha strelník Praslička mi oznamuje
to víno zo Champagne
to víno kážu zaplatiť
neraz mi príde vypiť granát z achátu
ale ja náhle vzdám sa
ja prosím o dom poľnej ľalie

modlím sa za čas
modlím sa aj za vtáctvo nebeské
zatiaľ však veliteľ mi núka stoličku
veliteľ štábnej rotý chystá sa na omšu svätú
verte mi praví kresťania
nebudte smutní v katakombách
i Boha prosím o víťazstvo
je čas pre kamarátov

Chodím na HS pluku
v 42° mrazu
som u pokladne
ja nemám zlata svätý Františku
len tieto hviezdy na blúze
konečne chlapi z HS zlatí sú
skoro je o 15 hod. tma
tma v linke telefonu
rozpráva sladko sladšie noci
mám túto čokoládu na pamiatku
pán proviantný nepamätá
tak sladkej noci sladšej čokolády

Chodím do chát ku vojakom
iný raz ticho v zákopoch
a ticho v zemi Puškinovej
a ticho v poli
jedenadvadsiatnici
Mot. ppl. 21 v poli ticho ticho

RUDOLF DILONG

POLNOČNÁ NA FRONTE

.....

Ó ty zem ty zem smutná
ty zem bez omše svätej
dnes spíš a mŕtva si
dnes doma
doma a všade
na svete všade zvonía
a v Rusku nezazvonía
na sviatok nezazvonía
v tom Rusku nezazvonía

V chate pred ikonou
trikrát sa prekrižoval starý Rus
ten starý Rus
ten z časov cára Nikolaja
na Vianoce sa pamätá
Hospodi pomiluj
Hospodi pomiluj

Chazjajin s bôľom
s tak veľkým bôľom svojej zeme
jako je sama tá zem veľká
tú polnoc čaká
tej noci nespí chazjajin
tej noci nespí nespí plače
tej noci v Rusku

tej noci omša svätá v Rusku
tej noci narodil sa Kristus Pán

Tú polnoc čaká vojak
tej noci nespí vojak
tej noci nespí nespí plače
tej noci v Rusku
tej noci omša svätá v Rusku
tej noci narodil sa Kristus Pán

Poručík sluha Boží slúži
vojaci kľakli
a ruky ruky smrtonosné
ruky od guľometu
ruky si sopjali
vojaci tvrdí
poručík sluha Boží káže
a oči vojakov
tie oči zvykli dívať sa na nepriateľa
tie oči smrti
tie oči plaču
i sám kňaz plače
vojaci plačú
začína tichá noc
Dominus vobiscum
et cum spiritus tuo

Ježišu Synu Boží
jak anjeli ti spievali jak vietor hvižďal
ako nám v poli hviždí

...

v poli nám hviždí strela hviždí často hviždí
a ty si s nami
i s nami doma
Gloria in excelsis
Gloria in excelsis

RUDOLF DILONG

SRDCE MATKY

.....

Kto mi ho pripomína
vojakom mi je v poli
jak ďaleko mám syna
nepíše

Ako sa u nás vraví
i vrátia sa nám naši
i vráti sa mi zdravý?
nepíše

Viem kedy trpí stráda
viem kedy noci nespí
čo jeho srdce žiada
nepíše

I dívam sa do neba
i vidím aký býval
pátričky má u seba
nepíše

Modlím sa zaňho modlím
a len sa vynaplačem
neviem či túži k vrškom rodným
nepíše

...

Bože i nie som bez nádeje
dávam ti dieťa drahé
neviem nič neviem kde je
nepíše

RUDOLF DILONG

NA FRONTE NIČ NOVÉHO

.....

28. december 1941
po všetkých zorách chodím
kde som bol tej noci
kde som bol s hviezdami a už po zorách chodím
a skoro akoby som jedol ruže raňajšie
konečne zas mám na raňajky ruže popolnočné
a ruže poľné ruže ako vo filme

Bol som tak opustený
a som pri smrti toho poručíka ktorý ma v tej chvíli objať chcel
som celkom sám s ním
nevideli ste povedzte mi nevideli ste po svete chodiť jeho pannu v bielom
jeho panna je tiché dievča
tak tiché že ho ani nepočuť jak ide po svete
môj Bože koľko tichých panien smutne odíde
Som v prvom slede
a včera končil útok
strašnejšie ako bolesť novorodenia

Som v chate
ponáhľam z chaty
tie ruské chaty s čajom svitania
a s čajom snivosti
a duchne z oblakov kde nocujem
ale dnes dnes je všedný deň a paľba zastavená
dal som si bielizeň prať Nine Ivanovnej

...

a Kiľa Ondrejevna zasnenejšia je jak moja brašňa
Som opäť v cintoríne vojenskom a pochovávam
jeden deň ticho padá sneh
kde ja na ruských plániach spočiniem

Som hneď pod strechou
tu ruská žena nesie misu snehu
ja sny mám vonku
málo je miesta pre sny moje v chate
a malá Zoja Simonovna kričí v celej chate
jej sestre Brone nosím denne čokoládu
pretože v tejto vojne málo radostí je
pretože všetka radosť ako panna z nekonečnosti sa vráti
a v tejto chate teraz ľuskám semienka
semienka mladosti a semienka tak smutné smutné ľuskám

Som v paľpost našej piatky
Najstaršiu Europu máme zastrelenú
ale tie kvietky na očiach si nesnímajte
tie kvietky v paľpost

Som v SV* pluku pozorujem terén
a terén veliteľa poznám zo srdca
našiel som Kujbyševo
našiel som básne
a moje básne na mape si hľadá hliadka

Som v predpolí a lietadlá ma obletujú
a i modlitba obletuje

.....

* Stanovište veliteľstva

modlitba otca a čia Bože ešte čia
keď vstávam za Ratami zdá sa mi o vás jak o neveste bielej
Som v duši vašej
neskoro o 18. hodine
v hodine tejto jednej
usilujem sa vaše meno vysloviť
tak padne tma
tak monotónne padne tma za vaším menom

RUDOLF DILONG

VIANOČNÉ DÁRKY

.....

Balíček na Ježiška
a obsah drobný drobulinký
tak drobný ako rúčky
tak biely ako konvalinky

Drobnôstky také maľované
jak rozpomienka tichá
a srdce srdce jedno s nimi
a vlast' vlast' jedna dýcha

I smrť som videl neplakal som
videl som boje
a dievča neznáme
rozplače oči moje

A prv než večer ľahne
a slnko uhasne
badám za strel'by jak sa belie
niečo sa belie úžasne

To jeden úsmev tváre
to jedna rúčka pohládza
jej meno bez mena
jej tichý krok jak odchádza

RUDOLF DILONG

POENÁ POŠTA 6

.....

Leť zaľeť písmenko
nes pozdrav do Ruska
list napísaný
dňa 9 decembra

Ach z tejto diaľky
snáď písmo cestu nevykoná

Na liste dobrá ruka
a mnoho mnoho šťastia píše
modlitba zdravie matka deti
dom grunt a koľko starostí
ešte ten poľa kúsok
a ešte úrody Boh dá
a končí sbohom do videnia
môj Bože ako je to
ako len ďaleko

Keď príde pošta na front
schováme mandolíny
na pohrúženosť sviatku
na tichý šepot kľakáme
a tône prvé tône
padnú tak padnú hlasne polohlasne
ako sa v chráme díva kňaz ten sluha boží
a majestátnosť dojíma ťa

...

niekto je s tebou
a niekto ešte niekto
čia duša
čie ruky pri Rostove
čie oči až sem odhalené ticho
čí dotyk v pravici čo hreje
dom hreje dom tvoj hreje

A vzdialuje sa
pomaly pomaly až za horu
hora jak biely nôž ti krája oči
ako keď hľadáš odlet vtákov
smer hľadáš nevieš ani
a nevieš jak si smutný
len vánok podúva
a povieme si jak mu závidíme
jak mu len závidíme

RUDOLF DILONG

ČO ROBÍ VOJAK V PRESTÁVKE

.....

Myslím na to čo napadne mi
a všetky myšlienky sú v pravej chvíli

Včera sa vojak nedostavil k letu kavky
treba sa opäť zakopávať
zo snehu budú jamy jablčné
dnes spievame
možnože dnes sú Rusi popití
opravdu nepomrzlo vtáctvo tejto zimy vtáctvo múdrosti
každý si nájde vetvičku

Dnes môže vojak pohuľať
učí sa po rusky
sorok je 40 sjem 7 krovat' postel'
slobodník píše domov ťažkou rukou
slobodník píše moje ruky patria puške
zatiaľ čo strelník píska
znova sa rozšumela vrava o vojne
slobodník píše moje srdce patrí veliteľovi
vojak ma pozdravil
nejaký Dán či Belgičan
čakal som tiež z tak ďaleka list
spievam si mamičenka moja pod tou čiernou zemou
a druhý spieva zalet' sokol biely vták
ja píšem báseň vojennú

...

ja hrajem na pikolku
ja čítam kliftonku ach tieto prérie som neprešiel

Raz som sa rozhodol
raz som šiel pred zákopy
štyristo Rusov nestrielalo
akoby som bol svätý Kapistrán
hral som sa so životom
myslím si slúžim vlasti
ja neviem vlasti slúžiť pateticky
smrť počkaj počkaj starý komandír

Vojaci hádžu gule snehové
zastaviť paľbu vojak má jeden cieľ má poslúchať
počujte počujte ma kamaráti
teraz sa vrátim k baroku
bavím sa s deťmi v chate
malého Rusa hojdám
lež náhle stmieva sa
prichádza jeden Tatar prosiť nocľah
dal som mu kávy charašo
všetka smes národov ma vidí
a vrany roztrúsené tiahnu k národom
starého potkám baťka
myslím si Tolstoj
čo je do toho vajakov
vajaci hrajte na gytaru
desiatnik Fabián
desiatnik Nosál

Tu mladá žena plače že je vojna
však čo má žena do vojakov
kto všetky slzy zvládne
bude to večer neskoro
hlásia mi dvaja zamilovaní
z chaty som vyhnal vojaka
barišňa bola stará ako strom
tak stará skoro sa jej kýval jeden zub

Teraz je ešte chvíľa
ešte je chvíľa na púť
putuje vojak ku obrázku
len dvesto tristo krokov
pár skokov vojakom sa vyplatí
myslím si chlapci huľajú

RUDOLF DILONG

VOJAK ŠTEFAN MADA

.....

Vojak Štefan Mada
štyri dni šiel k útvaru
štyri dni sa brodil poľom
týmto šírym ruským poľom
naozaj mal dobré srdce
dobré srdce k útvaru

Dobrý vojak Štefan Mada
štyri dni už za slnkom šiel
štyri rána za vetrom šiel
štyri noci za lunou šiel
ani nemal zvláštnych prianí
iba v očiach jednu dúhu
jednu dúhu k útvaru

Ale vojak Štefan Mada
mal dve brašne po dvoch Rusoch
dvaja Rusi prišli na lup
dvaja Rusi padli mu
ale vojak Štefan Mada
nemal nič a zasnený bol
v jednej brašni prázdny svet mal
v druhej brašni prázdny svet mal
štyri dni a štyri noci
spieval o tom prázdnom svete
štyri dni a štyri noci

preklínal ten prázdny svet
náladu mal Štefan Mada
jak sa sluší na vojaka

A keď pri mne zastavil sa
prosil nocľah v kúte skromne
ľahol a spal zasnený
ráno vstával zasnený
vojak Štefan Mada
do útvaru zasnený

RUDOLF DILONG

AZOVSKE MORE

.....

Keď slnko výjde ráno
otvára more chrám
ty povieš tiché áno
a tečieš morom sám

A hučí more iné
a prší slnku s brv
a zasýcha sa v hline
to nie je more, to je krv

Lež iný svet máš v duši
a iný srdce podá ti
tú tichosť mora ruší
to more sa ti roztratí

Nad vodou hajno mrakov
hľadá svoj svetadiel
niekoľko plachých vtákov
niekoľko lietadiel.

Dve čajky jedna čajka
a zarazí jej let
raz snivá balalajka
raz temný guľomet.

RUDOLF DILONG

IDYLA

• • • • •

Keď vojak ľahol v noci
noc pokryje ho sama
a spánok čiernej rosy
a granátová jama

Pod šírym božím nebom
večera čierna káva
a vojak zaspí doma
hľa zdá sa doma spáva

tak ako srnke zdá sa
o spánku zdá sa v diali
čo padla v boji padla
a vojaci s ňou spali

RUDOLF DILONG

BALALAJKA

Vravia že ruža ľalia
holúbok ruža ľalia
sen oči pesnička
sen ústa pozdravenie

S ďalekých bojišť pozdravenie
aj pozdravenie od vás

Raz žila jedna Panna
prešťastná Panna Orleánska
tá Panna bitvu vyhrala
tá Panna Bohu slúžila
i ešte ruky spálené
i ešte ústa spálené
Bohu sa modlily
a potom trubadúri
a baladisti guslári
spievali po dedinách
po všetkých dedinách
jako tá Panna zomrela
jako tá Panna zomrela

S ďalekých bojišť pozdravenie
aj pozdravenie od vás

Bol jeden vojak
ten vojak spieva stále o vás

ten vojak spieva balady
balady panny z Bajkalu
balady balalajky
tá panna stepmi vládla
tú pannu uniesli
a boj sa strhol o ňu
chlapci sa rúbali
padaly hlavy hlavičky
ten prvý niesol pannu v náručí
keď padnem padneš panna z Bajkalu
srdce jej ranili
a krv jej tiekla
milý sa opýtal
načo je toľko krvi
a keď mu ruka klesla v boji
nebolo stopy po panne
milý dal boje zastaviť
milý si kľakol na tom mieste
milý dal kvety vysadiť
milý tam žiaľom zomrel

Vravia že ruža ľalia
holúbok ruža ľalia
je po tej panne
sen oči pesnička
sen ústa pozdravenie
po balalajke

RUDOLF DILONG

SLOVENSKÝM HRDINOM

.....

Na väčšiu slávu vlasti i vám znelo v sluchu
na väčšie meno rodu meno státisícov
i závodíť ste vyleteli čiernym orlom vzduchu
a vetrom víchrom hnaní hnaní hrmavicou

Tak povstali ste udatní vždy kročiť istou nohou
jednou hoc v svätom poli jednou ešte v diali
za taktu surmítov a za slávností rohov
ako keď v povetrí pluk kráľov žreci zaklínali

Od stálic nepýtali ste sa ešte na osudy
nebolo času plaču keď sa podpásaly pásy
tak praví boli ste jak vrásky ako rodné hrudy
a smrti zaplatené nech si teraz kvília časy

Na všetko a na všetko pevní za trofeju viery
ísť napred uragánom raz a raz tak krokom laním
i keď len položiví v hline polootvorené pery
videl som vás a žiť mi bolo tvrdým odhodlaním

S vami som bol i trpel som i striedal vaše rady
Boh dal mi súžiť sa i chránila ma milosť hojná
i zbledol som i vpadol v tvári s vami chlapci mladí
ach jak ma zbily dni ach jak ma neobišla vojna

Do všetkých časov svietiť svietiť slávna história
tých veľkých dní mať chvíle mať ich pri stálici
vám volá rod na slávu prevolávam i ja
vám veľkí synovia vám vlasti bojovníci

Z ARMÁDNEJ TLAČE

J. D.*

BOJOVNÍKOVÍ

.....

Hoj, bi sa slávne, buď frontu oporou,
už bolo pre nás krivdy dosť
Keď nešlo v svete kráčať s pokorou,
nuž oceľ vopred, naša ctnosť!
Odzvonia pliage, otrokár zdochýna,
vymôže právu právo zbraň!
Stoj Tatier synu, stoj s bratom od Rýna
a vlastné vlastným telom chráň!
Už prišla chvíľa, boj sa dokoná,
ešte raz hurrá! koncert striel
a na svet starý spadne opona,
náš úsvit blčí z rumísk, hmiel.

Zdroj: Slovenský vojak, roč. I, č. 2, 5. júl 1941, s. 1.

.....

* Pravdepodobne Ján Doránsky.

J. D.

NA BOLŠEVIKOV!

.....

Prelakli sa bolševici,
že je Slovák na hranici,
na hranici, šej haj už i zaňou,
poráta sa s nimi zbraňou.

Hurrá! chlapci na zlosyna,
nemôže byť cesta iná,
cesta iná, šej haj on tu hýri
chudoba mríe na Sibíri.

Napred tanky i motory,
guliek mračnám vpred navzdory,
vpred navzdory, šej haj na bunkery,
židobolševikov diery.

Voľne dýcha Ukrajina,
bez židov a bez Stalina,
bez Stalina, šej haj komisárov,
čo fujazdia plnou parou.

Zdroj: Slovenský vojak, roč. I, č. 7, 23. júl 1941, s. 3.

J. D.

V BOJI

• • • • •

Na ruskom poli chlapci sa bijú,
bijú sa mužne, vytrvale,
radšej smrť volí jak skloniť šiju,
kto ľúbi národ neskonale.

Zúri vrah ľúty, presilu stavia,
podle sa prace do vlčích dier,
nás oheň, guľky ver nezastavia
a smelé hurrá ide nám z pier.

Už bitka zúri, tank vraha dlávi,
a za ním šíky jak príval tiel
to výkvet Tatier na pole slávy
za voľnosť vlasti bojovať šiel.

Nežaluj na mňa, nežaluj, milá,
i tak ťa ja tu nepočujem,
darmo bys za mňa slzy ronila
vítazne svoj boj dobojujem.

Zdroj: Slovenský vojak, roč. I, č. 9, 30. júl 1941, s. 3.

J. D.

CHODÍME, CHODÍME...

Chodíme, chodíme
po tom ruskom poli,
nejedno dievčatko
srdiečko zabolí.

Srdiečko zabolí,
a slza vypadne,
každá ženská láska
pomaly vychladne.

Pomaly vychladne,
a bolesť sa stratí,
keď slovenský chlapec,
domov sa navráti.

Domov sa navráti,
keď tu skončí vojnu,
lebo má on doma,
milú nepokojnú.

Milá nepokojná,
nože nebuď taká,
ešte ma bolševik,
na bojišti čaká.

Na bojišti čaká,
trasú sa mu nohy,
uteká akoby,
čert ho bral na rohy.

Zdroj: Slovenský vojak, roč. I, č. 10, 2. august 1941, s. 3.

J. D.

Z DOMOVINY VIETOR VEJE

.....

Z domoviny vietor veje,
slovenská zbraň hrôzu seje,
hej, čuduje sa boľševik,
aký je ten Slovák bojovník.

Nečuduj sa, súdruh z Rusi,
bojovať sa s dušou musí,
hej, videl si ísť mašinu,
čo nemá oleja, benzínu?

Len sa stavaj Stalin ľúby,
vylámeš si na nás zuby,
hej, lebo my sme jak skala,
slovenská mater nás chovala.

Chovala nás pod Tatrami,
kde vkročíme Boh je s nami,
hej a s tebou je aký pán?
Za morom vyžratý Angličan.

Zem ti bijú blesky, hromy,
rúti sa jak z karát domy,
hej, Nemec, Slovák spojenec
zbijú ti ju ako kamenec.

Kožu, čo je dnes tak drahá,
do zajatia súdruh ťahá,
hej, rád ide ta za vôľou,
kde neni komisár s pištoľou.

Zdroj: Slovenský vojak, roč. I, č. 14, 16. august 1941, s. 3.

J. D.

PIESEŇ O PUŠKE

.....

Ponad hlavu guľka hvízda,
ohníček tmu pretína,
to nie guľka, hviezda tak sa mi zdá,
hej, milá na mňa spomína.

Spomína si tak ako ja
v tej ďalekej cudzine,
vrátim sa ja, čakaj duša moja,
hej, keď mi tu čas uplynie.

Drží sa ma nová milá,
vo dne v noci je pri mne,
nikdys' ma tak, milá, neľúbila,
hej, ako ona úprimne.

V boji lásky vyznáva mi
ohnivými slovami,
keď sa plazím v tráve pred guľkami,
hej, neopust' ma, volá mi.

Neopustím nikdy veru,
kázali mi otec, mať,
s ňou som prvý všade, kde sa perú,
nedám si ju z ruky vziať.

Keď slovenské pušky hrajú,
Rus kozáčka tancuje
a že nemá aspoň štyri nohy,
hej, to bolševik banuje.

Zdroj: Slovenský vojak, roč. I, č. 16, 22. august 1941, s. 3.

J. D.

NETEŠ SA BOLŠEVÍK

.....

Keď nejde Slovák do boja,
nedá mu čosi pokoja,
krv hučí v žilách, svrbí dlaň.
Kde je bolševik? Hurrá naň!

Neteš sa Stalin, príde deň
a trafí kosa na kameň,
čo Tatry chlapcov zmôže šík,
hej pozná ešte bolševik.

Dnes zajtra príde hodina,
zaduní ruská rovina
a keď náš útok vyrazí,
vraha až v kostiach zamrazí.

Netráp sa doma, otec, mať,
že budem v Rusku zimovať,
nezničí chlapa oheň, mráz
a svoje musí skončiť raz.

Zdroj: Slovenský vojak, roč. I, č. 21, 9. september 1941, s. 2.

J. D.

FRONT VOLÁ

.....

V Ukrajine dážd' sa leje
a vojak sa tomu smeje,
raduje sa, zuby cerí,
lebo ešte v slnce verí.

Kanón udre, puška buchne,
spadne mrak jak perie z duchne
zas nás Stalin uzre v rade
a bude mať po nálade.

Bežal rudý komsomolec
od Sanoku po Lipovec
od Lipovca až za Dneper
hnal ho Slovák ako vieter.

Pred nami sa rozodnieva,
front nám kýva od Kijeva,
boľšák sťa vlk v zime vyje,
že mu ničia divízie.

Každý čaká jak vlast' velí,
vždy veselý, tvrdý, smelý,
hej po boji mrak sa stratí
a Slovák sa domov vráti.

Zdroj: Slovenský vojak, roč. I, č. 24, 19. september 1941, s. 3.

AUTOR NEZNÁMY

SLOVÁCI POCHODUJÚ

.....

To nie vietor, čo sa rúti,
Slovač pochoduje,
Kirkiz holou hlavou krúti,
veľmi sa čuduje,
že hoc beží v gatiach, bosý,
len ho čosi mele, mele, mele, mele,
to Slováci, dobrí chlapi,
vedia sa biť smeľ.
Na Ural sa, čas je drahý
páni bolševici,
pomôžu vám skôr jak lordi
medvedi, kamzíci...
Márne honby, teraz bomby
do Moskvy vám perú, perú, perú, perú,
hľadá, súdruh, či ti tesár
ešte nechal dieru.

Po výprasku, po zlých cestách
ťažko sa vám beží,
vaša spása nie v pancieroch,
ale v nohách leží.
Čvirikajú už aj vrabci,
že vás súper mele, mele, mele, mele,

že Slováci, dobrí chlapci
vedia sa biť smeľe.

Zdroj: Slovenský vojak, roč. I, č. 8, 26. júl 1941, s. 3.

AUTOR NEZNÁMY

SLOVENSKÍ CHLAPCI

Slovenskí vojaci,
chlapci maľovaní,
chýr o nich nesie sa
v štyri sveta strany,
v štyri sveta strany
vietor rozfukuje,
že slovenský chlapec
udatne bojuje.

Nechyroval Stalin
o takých vojakoch,
čo mu zem roznesú
na tankoch, bodákoch,
na tankoch, bodákoch
slovenskej oceli,
kto sa tým na odpor
postaviť osmelí.

Pred nami, za nami,
hej, kvety padajú,
oči švárnych dievčat
iba nás hľadajú
jak hviezda hviezdičku,
keď počuje hrmieť
slovenskú pesničku.

Ešte tá pesnička
jako holub biely
zatrepoce krídly
pri konečnom cieli,
pri konečnom cieli
vítazne zavolá,
že národ hrdinov
nikto viac nezdolá.

Zdroj: Slovenský vojak, roč. I, č. 11, 6. august 1941, s. 3.

AUTOR NEZNÁMY

PRI AZOVSKOM MORI

.....

Pri Azovskom mori
Slovák vraha morí,
bude moriť až do konca,
kým ho nepokorí.

Už krásna armija,
ako červ sa svíja
a na vlastných veliteľoch
Stalin zlosť vybíja.

Ni partyzán z lesa
sa zboj nepohne sa;
padne Moskva i Petrohrad
jak Charkov, Odesa.

Chladný vietor veje,
hustý dážď sa leje,
kdeže sa tovariš Stalin
na zimu podeje.

Na lietadle v noci
do USA hoci,
tam sa dočká Rooseveltovej
vojnovkej pomoci.

Súper sa umára,
dochádza mu para,
i tlstému Churchillovi
cigara dohára.

Zdroj: Slovenský vojak, roč. I, č. 37, 7. november 1941, s. 3.

AUTOR NEZNÁMY

POCHOD RÝCHLEJ DIVÍZIE

.....

I.

V pochode srdce horí,
vojaci idú vpred.
Pred nimi belosť polí
a nepriateľa sled.

V pochode srdce bije
za krásnu drahú vlasť.
Za slávu divízie
ideme život klásť.

Zasa vpred, zajtra za rána
do útoku sa pohneme.
Pred naším zrakom vrchol Kriváňa
a milých oči zasnené.

Hoc sme i v diaľke, myslíme na vás,
na otcov, matky, rodiny.
Biť sa budeme s červeným katom
za veľkosť drahej otčiny.

II.

Na slnku bodák blýska
a v oku divý plam.
Hoc smrť je, hádam, blízka,
z panciera srdce mám.

Že padnem, hádam, v poli?
Že oddám život svoj?
Vojak som! Mrieť nebolí
za drahý národ môj.

Široké pláne a zákop malý,
ten je domovom vojaka.
V zákope malom vojak nežiali
a ničoho sa neľaká.

Krv veľkých otcov v žilách mu hreje,
granáty bijú do skoku.
V ich tvrdej hudbe pieseň mu zneje:
pieseň vojaka v útoku.

Zdroj: Slovenské vojsko, roč. IV, č. 16 – 17, 15. september 1943, s. 13.

- J E M -

OSEMDESIAT...
(SPOMIENKA NA LIPOVEC, 22. JÚLA 1941)

.....

Osemdesiat nízkych rovov
opustených a bez kvieťa...
Na nich – kríže z halúz brezy,
zhrdzavelé prilby svetia.

Osemdesiat zreých klasov
v zemi vlhne, puchne, klíči:
v kolíske nad prachom starca
nový život jasá, kričí.

Osemdesiat ruží kvitne
v záhrade, čo smrť polieva.
Z krvi lístok oheň dýcha,
žiarom svojím nás ovieva.

Osemdesiat chrabrých synov
mať do sveta vypravila.
Za právo – žiť v rodnom kraji
daňou krvi zaplatila.

Osemdesiat výkričníkov
za príkazom tej cti stojí,
ktorá slovo neporuší,
nie, tobôž v nerovnom boji.

Osemdesiat smutných hrobov
bez pomníkov, opatery...
osemdesiat to oltárov:
každý žertvou krvi žiari...

Zdroj: Slovenský vojak, roč. III, č. 30, 21. júl 1943, s. 2.

GUSTO ZÁHORSKÝ

MATKE Z FRONTU

.....

Viem, že ty, matko, u obloka
s rukami sedíš sopnutými,
z úst derie sa ti zbožná sloka,
v myšlienkach žiješ spolu s tými,
ktorí sú v diali – v neznámom kdes' poli,
chránia, čo vždy nám sväté je –
Viem, srdce tvoje iba jedno bolí:
či syn tvoj dosiaľ ešte žije.
Jak rád by prišiel k tebe
potešiť, sotrieť slzu s oka tvojho,
jak rád by som ja riekol tebe:
netráp sa, nermúť pre syna svojho,
ktorý, i keď život v obeť složí,
príde vo sne k tebe, pohladí tvár tvoju.
No, čo stane sa – to osud bude Boží!

Zdroj: Kalendár Jednota 1943, s. 55.

VENDELÍN BIELIK

VEČERNÁ SPOMIENKA

.....

(Kaukaz, 8. X. 1942)

Spomínam si na vás doma,
na obzore tmavé bory,
keď tu v diaľke po údolí
šum lesa už v noc sa borí.

Myslím domov, na vás, drahí,
strážim sám, som ale s vami,
hlavu skláňam si do dlaní
žijem s vami pod Tatrami...

V lone hôr tam kdesi v diali
pri Váhu dedinky stoja,
kde v piesňach lesov domov môj
sníva sladký sen pokoja.

Ticho chvíľami umiera,
mesiac už nad nami svieti,
výbuchom les sa ozýva,
pozdrav môj však ku vám letí.

Zdroj: Slovenský vojak, roč. II, č. 119, 4. november 1942, s. 3.

STREL.* ELIÁŠ ŠTEFAN

NECH ŽIJE VLAST NAŠA

.....

Do dúh slávy obliekaš sa vlast moja,
hlávku mladú zástava ti zdobí.
Kolo teba šíky vojska zas' stoja,
tvoju sudbu nezahlušia doby.

Hanili ťa mnohé stáročia.
Tvoje farby sväte pošliapané byly.
Deti tvojho lona v cudzom dreli poli,
mreli v tuhom boji – chradli v krutom bôli.

Svitol však deň nový. Zasa si tak krásna
jako v časoch slávy – radosť v tvojej tvári.
Ľud tvoj zničil putá, životom dnes jasá,
koná čistú obeť tebe na oltári.

Zástav stovky vejú, žiaria ako líce detí,
úsmev zavial davy, hlahol zvonov jasá,
Všetko v jedno splynie, voľnosť krajom letí,
z davov ozýva sa – „Nech žije vlast naša!“

Zdroj: Slovenské vojsko, roč. II, č. 11, 1. jún 1941, s. 1.

.....
* Strelník

STREL. PETRO-HLOHOVSKÝ

OCELOVÁ BUDÚCNOSŤ

.....

Včera mi odišiel kamarát –
Lúčili sme sa.
Sľúbil, že napíše z vojny,
azda neozve sa.

Včera mi odišiel kamarát.
Ľahká to chvíľa nebola mi.
Ťažko sa lúčil so strojom,
hladil ho mozoľami,
a tuším mal zarosené oči.
Bol tichý a potom prudký –
zlomil ho smútok v ocelovom kolotoči.
Večer, keď sme sa lúčili,
neplakaly oči,
iba srdcia o seba zazvonily
ako bodáky.
Na nich sme mali trojfarebné stužky
a pohľad vrelý, ako hlaveň pušky
po útoku.

Včera mi odišiel kamarát.
No vojnu ho vzali.
Pri odvode na jar
sme spolu v rade stáli.
Zajtra pôjdem i ja
cez bránu kasárne –

...

i mne dajú pušku, aj zelený šat
bez zástery,
pieseň našich strojov aj mne sa
spreneverí –
vyhrniem rukávy len v palbe,
v tej ohnivej salve dvoch svetov
a budem slúžiť krvou.

Včera mi odišiel kamarát.
Veď sme sa ani nelúčili!
Stačil iba pohľad z oka do oka:
Pôjdeme obaja do sovietskeho raja
vítazstvo priniesť do roka...

Zdroj: Stráž vlasti, roč. II, č. 10, 10. marec 1944, s. 10.

ANDREJ GAJDOŠ-TORYSAN

SLOVENSKÝ VOJAK

.....

So zbraňou v ruke stáť v kamennom pozore
na medzi dedičnej – to tvoja povinnosť
aby nám krajší deň svitol na obzore
čo pokoj trvalý prišiel k nám nový hosť

Jak pečať istoty ten krok tvoj železný
v duši nám plápolá radosti veľká žiar
že už nás negniavi, že už nás neväzní
upír ten čo hyzdil po roky našu tvár

Ďaleko na juhu i v zemi Stalina
česť tvoja na náš dom splota dnes vavríny
a príde – veríme – čoskoro hodina
že nimi prizdobí dom celej rodiny

A mocní budeme a nič nás nezdrví
nápor nás nezlomí povíchor neskláti
bo vojak slovenský – vlastenec od krvi
statočne bude stáť na svojej postati!

Zdroj: Stráž vlasti, roč. II, č. 17, 28. apríl 1944, s. 9.

JOZEF SAKALA

AZOV

• • • • •

Na Azovsku
v Geničesku
neďaleko Kerčska,
tam sú tie tri jará v Rusku,
tam sú tiež moje rôčky
od mojej mamičky.

Zdroj: Rukopis. Kópia v súkromnej zbierke zostavovateľa.

KAROL HRALA

BROMZÁVOD...

(VENOVANÉ PADLÝM KAMARÁTOM-VOJAKOM)

.....

Jedenástim sviecam víchor plameň zhasol.
Jedenásť tiel padlo, sťa by šablou tasol.

Bromzávod,
ruiny tvojej slávy obviňujú ťa.
že mlčíš a nečinne dívaš sa sťa malé dieťa
dúmaš len a vrásky tvoje brázdia čelo,
hoc prsia mohol bys' vypať a ozvať sa smelo,
že strážcom si pokladu chlapcov tiel mladých...

Bromzávod,
v pamäti všetkých nás naveky zvečnený,
čo čušíš a nepovieš svetu,
keď nie viac, aspoň len jedinú vetu,
že v útrobach твоjich,
v susedstve slaného jazera,
v prachu na plániach spáleného Krymu,
kde všetko halí sa v kotúče dymu,
večný svoj sladký sen načúva junač,
čo verila,
že vráti sa k svojeti...
Osud však nakoniec rozhodol ináč.

Bromzávod,
popularita nedávna núti ťa,

...

bys' odhalil svetu taj a riekol už konečne:
„Áno, som strážcom tiel junákov tých,
čo záujmy vlasti plnili dotiaľ,
kým z pľúc sa im nevydral posledný dych.
Spí ich tu jedenásť...”

Zdroj: Kalendár Domobrany na rok 1945, s. 43.

JULIO D. KOŠICKÝ

MESTO S VRANAMI

.....

Na rumoch mesta krákajú vrany dneška
s jazera zloby octovú vodu pijú
a čas sa náhli len chorý človek mešká
vypočuť pomsty krvavú melódiu

Aj život prúdi vo vlnách neistoty
zmierajú sny a padajú temna pršky
koľko hviezd čistých a koľko nemej psoty
do Večna letí cez vesmírne dĺžky

Lež všetko má svoj spád všetko doba spáli
prehovoria torzá zacelia sa rany
ale tým ktorí tu pokoj pochovali
v duši hlodať budú kišinevské vrany

Zdroj: Stráž vlasti, roč. II, č. 28, 14. júl 1944, s. 8.

I. B. RAK

POZDRAV VLASTI

.....

Posielam ti,
vlast' ty drahá,
pozdrav svoj,
svet je veľký
ty si však len
domov môj.

Tam, kde stojí
Tatier pyšný
brala štít,
pracovať chcem,
slobodne a
voľne žiť.

Tam, kde Hrona,
Váhu počuť
ladný šum,
Oravienka
budí spáčov
a planých dúm,

tam otčina
moja krásna,
drahá zem.
tejto život

obetovať
navždy chcem.

Zdroj: Stráž vlasti, roč. II, č. 31, 4. august 1944, s. 8.

JÁN BARNÁŠ

JA BUDEM VÍŤAZOM!

.....

Do boja povstanem za božie zákony,
vlast' brániť, zem rodnú, mati i otčinu.
Nech bomby padajú, nech hrmia kanóny,
krv scedím za národ, za Boha, rodinu.

Lež kým mňa nepriateľ na plecía položí,
v stotisíc junákov rod môj sa rozmnoží.
Keď potom sťa jeden nastúpi do zbroja...
ja budem víťazom, slovenská mať moja!

Zdroj: Stráž vlasti, roč. II, č. 6, 11. február 1944, s. 6.

P O R . J . A G Á T

SLOVENSKÁ MAŤ

.....

Keď budem trpieť veľa
a snáď i zomrieť mať,
slúžiť ti neprestanem,
drahá slovenská mať.

V boji keď budem veľkom
a v ohni guliek stáť,
za teba biť sa budem,
drahá slovenská mať.

Keď snáď i cudzí ľudia
bičom ma budú hnať,
ľúbiť ťa budem iste,
drahá slovenská mať.

A keď už v tvojom lone
nik ma nebude znať,
ja viem, že nezabudnem
teba, slovenská mať.

Zdroj: Stráž vlasti, roč. II, č. 24, 16. jún 1944, s. 12.

ČAT.* JÚLIUS MACKO

VRÁTIL SOM SA

.....

Ó žízeň na dne bytia...

ó túha plachého žitia...

Ty prameň v čaši utrpení,
pri brehu záchrany omdlená ruka,
v stýranom vnútri žhaviace dialavy,
divou hrou železa väznené nádeje;
kus mäkkej lásky, oddanosti
v kamennej tvári bojovníka,
odetý hábom osudu, neistoty.
V ďalekom svete bol si ním ty.

Hranice vlasti – reťaz magnetická
a kompas noci v krvavom zúfaní.

Na vratkej dráhe so spevom dňa
poľúbim úsmev rodného domca?

Vďačím Bohu – vrátil som sa...

Zdroj: Kalendár Domobrany na rok 1945, s. 148.

.....
* Čatník

PETER KLAČAN

KAMARÁT HRDINA

.....

Stíchlo už bojište, tichá je rovina,
na obzore váľa sa rozbitá dedina,
nad kopcom čerstvej hliny kríž sa vypína,
a pripomína: padol kamarát hrdina.

Čaká ťa otec, matka , celá rodina,
splnil si to, čo káže česť a otčina,
a matka tvoja dala národu syna,
ktorý je príkladom, ba viac, je – hrdina.

Zdroj: Slovenský vojak, roč. II, č. 120, 11. november 1942, s. 3.

V. LACHKOVIČ

NA DUŠIČKY

.....

Padá za listom list zvädnutý,
mŕtve ticho zôkol-vôkol,
cez chmáry derie sa zblednutý
svit slnka šikmo nadol.

V záhrade cintora smutnej
chryzantémy hlávky klonia,
do šatôčky slzou zvlhnutej
očka tíško slzy ronía.

Nad hrobom symbolom vojaka
matka stojí hrdo-smutná,
zasadí kríček kvetov dojatá,
ale zraku cesty smútok spúta.

Sviecu zažne ohňom srdca lásky,
pomodlí sa tíško Otčenáš;
Starenkinu tvár zdobia vrásky.
Svete! Ty dnes sa ešte usmievaš?

Neznámeho hrob vojaka tichý
syna jej hrob má nahradiť,
čo složil život svoj a vzdychy
nemohla matka zahladiť.

Padol ďaleko v cudzom kraji,
krvou zvlažil smädnú zem,
zažal vlasti sviecu na oltári,
zažal vlasti sviecu na oltári,
než bozkal matkinho šatu lem.

Zdroj: Slovenské vojsko, roč. III, č. 21, 15. november 1942, s. 336.

PAVOL KADLEČÍK

PAMIATKE ZOSNULÝCH

Oj, koľko smútku, slz a bolestí
sa chveje v srdci, v očiach a v duši,
oj, koľko spomienok trápnych, boľavých
hrud' sa zachveje, srdce prudšie búši,
Oj, koľko hrobov, čerstvých, neusadlých,
v nich mladé telá spia spánkom večným,
predčasne padli, život stratili,
zmĺkli, podľahli búrkam válečným.

Zamĺkne všetko, jeseň chmúrna ide,
lístie ožlklo, so stromu už padá,
v diaľavách kувík smutnú nôtu nôti,
studený súmrak na zem čiernu sadá.
Iba na hroboch svetlá zažihajú,
čo v rodnej vieske odpočívajú
pod rovom starým drahí naši milí,
nič ich neruší, pokoj svoj už majú.
Kľakne sirota k hrobu matky svojej,
na hrud' studenú slzu vyroní,
ústa modlitbu tichú zašepocú,
zvon na vežičke tíško zazvoní.

Len kto zapáli svetlá na hroboch,
čo roztratení sú po sveta poli,
kto pri nich pokľakne, kto pomodlí sa
koho v ich blízkosti srdce zabolí?

Nik tam nepríde, nik si nespomenie,
nik svetlo nezažne, sviečku nezapáli,
len doma trpia, plačú, spomínajú
pokľaknú, modlia sa, čakajú v žiali!

Nuž, tíško spite, čo padli ste v boji,
nech svetlo večné stále vám svieti,
keď nedožili ste pokojných časov,
snáď dožijú sa ich vaše deti.

My, čo živí sme, na vás spomíname,
hoc' v búrke ešte stále žijeme,
namiesto lásky, spolunažívania
boj bijúc v hroby padáme.

Zdroj: Roľnícke noviny (príloha Hospodárskeho obzoru), 1. 11. 1944, s. 393.

SLOB. ŠTEFAN BULIŠ

SPI SLADKO, KAMARÁT, VÍŤAZSTVO JE NAŠE!

.....

Ďaleko od vlasti, v pustom, cudzom poli,
ďaleko od matky, od rodného kraja,
na širokých pláňach košatý dub stojí
a nad malým hrobom svoje vetvy skláňa.

Tu v tôni konárov, v čiernej zemi leží
kamarát-hrdina, čo tu padol v boji.
Na hrobe kríž z dosky, na ňom kytka kvetov,
posledný, skromný dar verných kamarátov.

Nad hrobom ich viacej najvernejších stojí,
v očiach im a v srdciach oheň pomsty horí.
V diaľke za obzorom zbrane vojny hučia,
so smútkom na tvári tíško sa s ním lúčia.

S Bohom buď, kamarát, navždy sa lúčime,
smutno nám bez teba, však vpred ísť musíme.
S odvahou vpred, k cieľu, tak nám Vodca káže,
k tomu nás povinnosť a prísaha viaže.

Spi sladko, kamarát, v kraji ti tak cudzom,
avšak tak musí byť, keď chceme žiť v svojom.
To náš národ žiada v tak búrlivom čase,
spi sladko, kamarát, víťazstvo je naše.

Zdroj: Slovenský vojak, roč. II, č. 49 – 50, 9. január 1942, s. 5.

FRANTIŠEK CITOVSÝ

HROB VOJAKA

.....

Padá večer
na zem vlahý,
hviezdy svietia
na hrob drahý.

Mesiac kuká
na kríž biely,
pod ktorým je
syn môj smelý.

Syn môj vojak,
dobrý, milý,
ktorý umrel,
by sme žili...

Zdroj: Plameň, roč. XI, č. 6 –7, 15. marec 1944, s. 100.

ZLATICA VINCÚROVÁ (SOLIVAJSOVÁ)

V ČAKANÍ

• • • • •

(Topolčany, 4.-6. máj 1943)

Sladko je prichádzať v čakani k obloku,
spätými rukami zjednotiť nádeje.
Návrat je diamant v slzavom roztoku.
Až oblok otvorím – šťastie ma oveje.

Raz, keď si odchádzal, oči nám stmaveli.
Kto nájde Tvoj úsmev, dostane odmenu.
Kým slnko dokoná v krvavom kúpeli,
volanie prinesie boľavú ozvenu.

Ktože ťa osloví tichúčko po mene,
keď pieseň motora zaplače v zenite?
V obrátkach vrtule znova sa stretneme,
mená si nájdeme v oblakoch vyryté.

Často Ťa stretávam v zreničkách vojakov.
Tvoj úsmev zaniká v stvrdnutom pohľade.
Nezblúdiš cestami strieborných oblakov?
Vieru Ti posielam – ona Ťa povedie.

Ťažko je prichádzať v čakani k obloku,
spätými rukami oživiť nádeje.
Návrat je diamant v slzavom roztoku.
Až oblok otvorím – smútok ma oveje.

Zdroj: Strojopis. Kópia v súkromnej zbierke zostavovateľa.

Martin Lacko (zost.)

Z VOJNY PROTI BOĽŠEVIZMU (1941 – 1944)
VERŠE

Vydavateľ:
OZ Múzeum ozbrojených zložiek 1939 – 1945
Partizánske 2019
245 s.

Zostavovateľ a zodpovedný redaktor: Martin Lacko
Grafické spracovanie a sadzba: Ivan Varšo
Tlač: Fork, Martin

© Martin Lacko
© OZ Múzeum ozbrojených zložiek 1939 – 1945

ISBN 978-80-972515-3-6